

Programm „Kutsehariduse sisuline arendamine 2008-2013

Enesetundmine ja selle tähtsus karjääriplaneerimisel

Karjääriõpetuse töölehed lihtsas keeles

Koostaja: Jaanika Savolainen

Tallinn 2014

Sissejuhatus

Karjääriõppel on tänapäeval väga oluline roll õppeprotsessis. Õpilasel võimaldatakse oma potentsiaali avastamist, võimaluste realistlikku nägemist ning toetatakse oluliste valikute tegemisel. Õpilased peavad tegema oma elus teadlikult valikuid ja tuginema asjakohasele infole. Seepärast on väga oluline olla teadlik oma võimetest, huvidest ja tööelu võimalustest. See teema muutub eriti oluliseks põhikooli lõpetades kutseõppesse õppima asudes ja sealt tööellu siirdudes.

Karjääriõpetus võib olla eraldi valikainena või lõimitud teiste õppeainete ainekavasse, näiteks inimese- ja ühiskonnaõpetuse ühe osana. Õpetajatele on koostatud mitmeid häid õpetajaraamatuid, mis aitavad selle olulise teema käsitlemist oma tundides. Nendes abimaterjalides on siiski tähelepanuta jäänud haridusliku erivajadusega õpilased (HEV-õpilased). Võrdsete võimaluste loomisel kõikidele inimestel on oluline toetada ka HEV-õpilasi nende karjäärijuhtimises ja võimetele vastava töö tegemises.

Käesolev materjal on kohandatud HEV-õpilastele sobivaks – karjääriõppes oluliste teemade käsitlemiseks lihtsas keeles. See materjal on mõeldud neile õpilastele, kes on põhikoolis õppinud toimetulekuõppekava järgi. Materjali koostamisel on lähtutud lihtsa keele ehk arekeele põhimõtetest (vt Jaan Mikk “Lihtsa keele reeglid” <http://kodu.ut.ee/~jaanm/keelereeglid.htm>). Lihtsas keeles olev tekst on mõeldud eelkõige vestlust toetava materjalina ettelugemiseks, kuid toetab ka õpilase lugemise harjutamist ja selle mõistmist. Arusaadavuse tagab teksti keeleline lihtsus ja piltide kasutamine. Piltide samaaegne kasutamine aitab sisust paremini aru saada ning toetab mälu, tähelepanu ja keskendumist.

Töölehtede visuaalseks toeks on kasutatud PCS-pilte, sest need on lihtsad, selge joonistusega ja kergesti äratuntavad ning sobilikud igale eale. PCS-pildid (Picture Communication Symbols) on pärit Boardmakeri programmist, mille on välja töötanud Mayer-Johnson Inc (www.mayer-johnson.com).

Õppematerjali koostamise aluseks on:

1. Põhikooli karjääriõpetuse õpetajaraamat
2. Täiendavad töölehed
3. Kutseõppeasutuse õpetajaraamat
4. Eesti keele seletav sõnaraamat

Käesoleva materjali põhiteemaks on enesetundmine ja selle tähtsus karjääriplaneerimisel. Selle materjali abil saab selgitada õpilastele portfoolio vajalikkust ja koostamise põhimõtteid, tutvustada iseloomuomadusi ja väärtusi. Õppematerjal sisaldab palju elulisi näiteid, praktilisi töölehti ja aruteluteemasid. Täidetud töölehti saab õpilane panna oma portfoolio vahele. Seda materjali on sobilik kasutada ka karjäärinõustamises.

Karjääriõpetuse töölehtede kohandamine lihtsasse keelde on saanud teoks tänu ESF programmi „Kutsehariduse sisuline arendamine 2008-2013” raames loodud töörühmale „Kutseõppe materjalide kohandamine püsivate õpiraskustega õppijatele”. Materjali kohandamisele andis oma panuse ja toetava hinnangu ekspert Krista Sunts.

Sisukord

1. Oma portfoolio alustamine.....	4
2. Iseloomuomadused	7
Erinevate iseloomuomaduste seletused.....	9
Töölehtede juhend õpetajale (iseloomuomadused).....	25

Õpetaja töölehed:	Lk	Õpilase töölehed:	Lk
1. Iseloomuomadused	26	1. Minu iseloomulikud omadused	30
2. Vaba aja tegevused	28	2. Enesehinnang: iseloomuomadused	32
3. Ametid	29	3. Iseloomuomadused	34
		4. Minu head omadused	36
		5. Iseloomuomaduste sorteerimine	38
4. Meie rühma õpilased	40	6. Meie rühma õpilased	41
5. Teise inimese iseloomustamine	43	7. Teise inimese iseloomustamine	44
6. Millisena teised mind näevad?	46	8. Millisena teised mind näevad?	47
		9. Räägi teistele endast	49
		10. Esmamulje	50
7. Kes ma olen?	51	11. Kes ma olen?	53
8. Ametid ja iseloomuomadused	55	12. Ametid ja iseloomuomadused	56

3. Väärtused.....	59
Erinevate väärtuste seletused.....	62
Töölehtede juhend õpetajale (väärtused).....	80

Õpetaja töölehed:	Lk	Õpilase töölehed:	Lk
		13. Pildid minu elust	81
		14. Mida mina elus hindan?	82
9. Väärtused	84	15. Mida mina väärtustan?	85
		16. Mida inimesed väärtustavad?	86
		17. Mida arvad ametist?	89

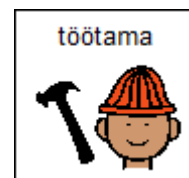
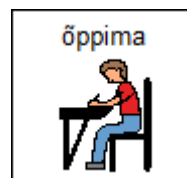
Oma portfoolio alustamine

Igal inimesel on eesmärgid.

Ta soovib neid oma elus saavutada.

Inimese eesmärgiks võib olla
minna õppima või tööle.

Ta mõtleb, millist tööd soovib teha.

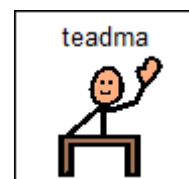
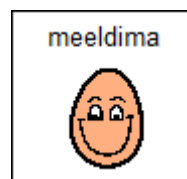
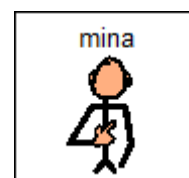
Mis on portfoolio?

Portfoolios on kirjas info,
mis aitab sul oma eesmäärke saavutada.

Portfooliost saab lugeda,
mida sina suudad teha.

Seal on kirjas, milline sa oled
ja mida sulle meeldib teha.

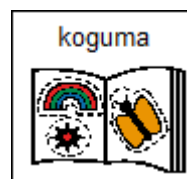
Sa õpid ennast paremini tundma.

Iga inimene koostab ise oma portfoolio.

Kogu portfooliosse infot iseenda,
oma hariduse ja töö-kogemuse kohta.

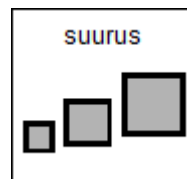
Infot saad kooli-töödest,
praktikast ja huvi-tegevusest.

Portfoolio puhul ei ole oluline
lehekülgede arv.

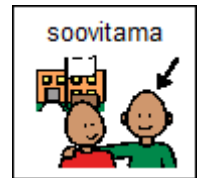
Portfooliosse pane ainult sellist infot,
mis on sulle vajalik.

Pane portfoolio kokku õpetaja abiga.

Õpetajal on rohkem kogemusi.

Tema oskab soovitada,
mida portfooliosse panna.

Milleks on portfoolio vajalik?

1. Portfoolio aitab sul säilitada
karjääri-planeerimisega seotud teemasid.
Siis on sul meeles,
mis on sinu jaoks oluline.

2. Sa saad näidata oma mõtteid neile,
kes tahavad sind aidata.
Sind saavad aidata perekond, õpetaja
ja karjääri-nõustaja.

3. Sa saad näidata portfooliot inimestele,
kes võivad sulle tööd pakkuda.

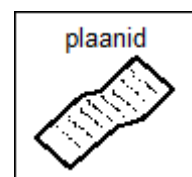
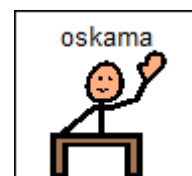

Mida portfoolio sisaldab?

Portfoolios on mõtteid ja tundeid
oma karjääri kohta.

Portfoolios on infot selle kohta:

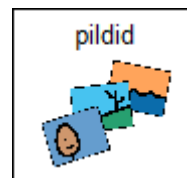
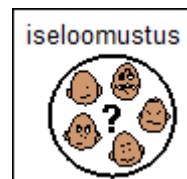
- mida sa oskad teha,
- mida sulle meeldib teha,
- millised on sinu plaanid,
- millist tööd on sul võimalik teha.

Mida tuleb portfooliosse koguda?

Sa võid portfooliosse panna kõike, mis on sinu karjääri jaoks vajalikud:

1. töölehed,
2. iseloomustused,
3. mida teised inimesed on sinu kohta kirjutanud,
4. oma töö-kogemuste päeviku,
4. fotod, pildid, kaardid, joonised.

Kes sinu portfooliot loeb?

Sa ei pea oma portfooliot kõigile näitama.

Portfoolio sisaldab sinu isiklikke andmeid.

Sa võid tahta neid ainult endale hoida.

Sinu portfoolio kuulubki ainult sulle.

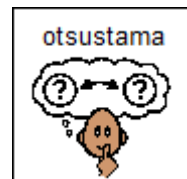
Sina ise otsustad,

mida soovid teistele näidata ja mida mitte.

Portfooliost on abi ka siis,

kui sa portfooliot mitte kellelegi ei näita.

Portfoolio aitab sul oma tulevikku planeerida.

Iseloomu-omadused

Igal inimesel on erinev iseloom.

Inimesed mõtlevad, tunnevad

ja käituvad erinevalt.

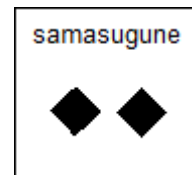
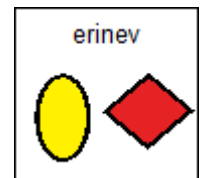
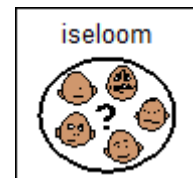
Iga inimene sünnib kindlate omadustega.

Need on pärilikud omadused.

Inimene saab pärilikud omadused

oma vanematelt.

Laps on üsna oma isa ja ema sarnane.

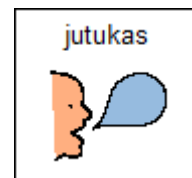
Näide:

Anneli emale meeldib palju rääkida.

Ta on väga jutukas inimene.

Anneli on samuti jutukas.

Ta on saanud selle omaduse oma emalt.

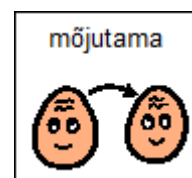
Pärilikke omadusi mõjutab keskkond,

kus inimene elab, õpib ja töötab.

Keskkond ja pärilikud omadused

mõjutavad inimese iseloomu.

Iseloom mõjutab inimese tegevusi ja suhteid.

Näide:

Mati elab maal.

Tema vanemad on lahked ja abivalmid.

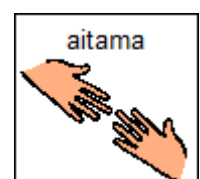
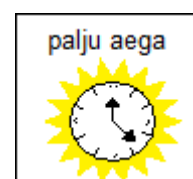
Neil on alati palju aega.

Maal elavad inimesed aitavad üksteist.

Mati on samuti väga abivalmis poiss.

Ta leiab alati aega

teiste inimeste aitamiseks.

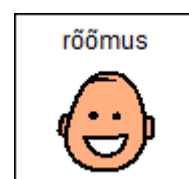
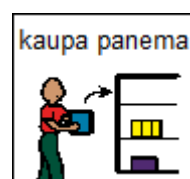
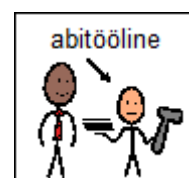
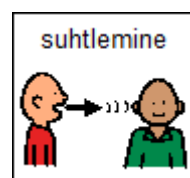
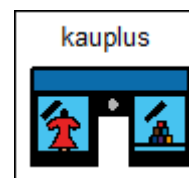

Sinu iseloomu-omadused
mõjutavad sind karjääri-valiku tegemisel.
Iseloomu-omadused mõjutavad
ka tööga hakkama saamist.

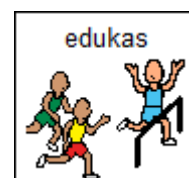
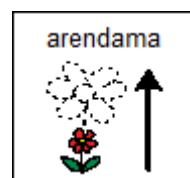
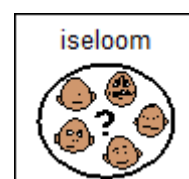
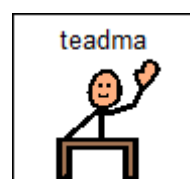

Näide:

Liisa on tagasihoidlik ja vaikne inimene.
Liisa tahab minna poodi tööle.
Karjääri-nõustaja arvas,
et Liisale ei sobi müüjana töötamine.
Müüja peab teiste inimestega
väga palju suhtlema.
Liisale ei meeldi inimestega suhelda.
Ta on väga vaikne inimene.
Liisa hakkab tööle abi-töölisena.
Ta paneb poe-riiulitele kaupa.
See töö sobib Liisale paremini.
Ta ei pea inimestega eriti suhtlema.
Liisa teeb oma tööd hea meelega.

Sa pead teadma enda iseloomu-omadusi.
Siis sa tead, millised head omadused sul on.
Sa saad teada ka seda,
milliseid omadusi tuleb sul arendada.
Siis sa saad olla oma elus edukas.

Erinevate iseloomu-omaduste seletused

Abivalmis inimene

Abivalmis inimene aitab teisi inimesi.

Ta näeb, kui keegi on hädas

või ei saa ise hakkama.

Abivalmis inimene aitab hädas-olijat.

Aeglane inimene

Inimene mõtleb ja tegutseb aeglaselt.

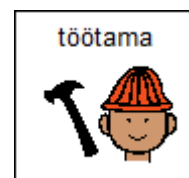
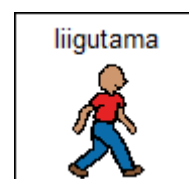
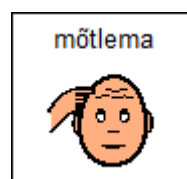
Ta liigutab ennast aeglase tempoga.

Aeglasel inimesel läheb palju aega

töö valmis saamiseks.

Aeglane inimene ei hakka kohe rääkima.

Ta mõtleb kaua, mida rääkida.

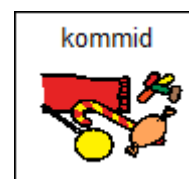
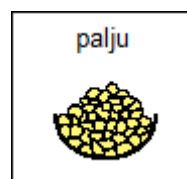
Ahne inimene

Ahne inimene soovib kõike endale saada.

Ta tahab, et tal oleks palju asju.

Näiteks kui keegi pakub kommi,

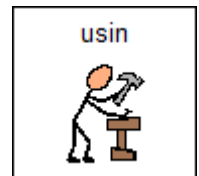
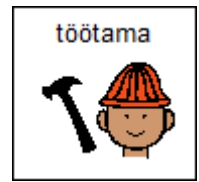
siis ahne inimene võtab endale suure peotäie.

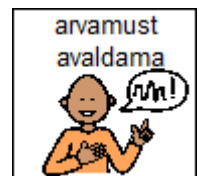
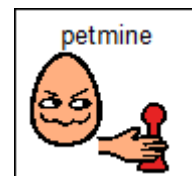
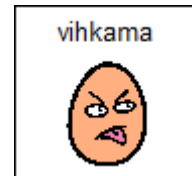
Aktiivne inimene

Aktiivne inimene on väga energiline.
Ta tegutseb kiiresti ja liigub palju.
Aktiivne inimene teeb sageli palju tööd.
Lisaks töö-tegemisel on tal palju hobisid.
Aktiivne inimene tegutseb kogu aeg.
Ta on väga usin.

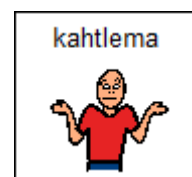
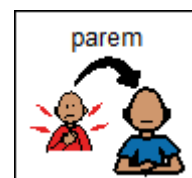
Aus inimene

Aus inimene räägib alati tõtt.
Ta vihkab valetamist.
Talle ei meeldi pettused.
Aus inimene ütleb välja,
mida ta tegelikult olukorrast arvab.

Ebakindel inimene

Ebakindel inimene tunneb,
et teised inimesed oskavad paremini.
Ta ei tunne ennast kindlalt.
Ta kahtleb oma võimetes ja oskustes.
Ebakindel inimene arvab,
et ta ei saa ise millegagi hakkama.

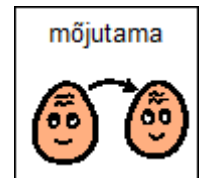

Emotsionaalne inimene

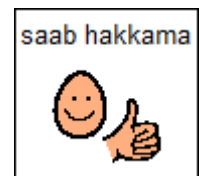
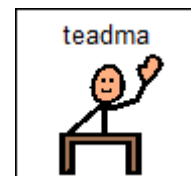
Emotsionaalne inimene näitab teistele
kõiki oma tundeid.

Ta on väga tundlik erinevates olukordades.
Need olukorrad mõjutavad tema meeleolu.
Ta hakkab väga kergesti nutma või naerma.
Emotsionaalne inimene võib olla
ühel hetkel väga vihane,
järgmisel hetkel aga üliõnnelik.

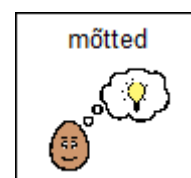
Enesekindel inimene

Enesekindel inimene tunneb ennast kindlalt.
Ta teab, mida ta suudab ja oskab.
Ta teab, et saab olukorraga hakkama.
Enesekindel inimene teab,
et ta käitub õigesti selles olukorras.

Hajameelne inimene

Inimesel on peas palju mõtteid.
Ta ei suuda keskenduda parasjagu toimuvale.
Ta mõtleb alati muudele asjadele.

Hajameelne inimene ei pane tähele,
mis tema ümber toimub.
Ta unustab kaasa võtta vajalikke asju.
Ta kaotab sageli oma asjad ära.
Hajameelne inimene ei mäleta,
kuhu on ta oma asjad pannud.
Ta ei leia oma asju üles.

Iseseisev inimene

Iseseisev inimene on sõltumatu teistest.
Ta saab olukordades üksi hakkama.
Iseseisev inimene ei vaja
teiste inimeste abi ega tuge.

Julge inimene

Julge inimene on vapper ja kartmatu.
Ta ei karda midagi ega kedagi.
Julge inimene püüab uutes olu-kordades
iseseisvalt hakkama saada.

Jutukas inimene

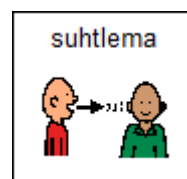
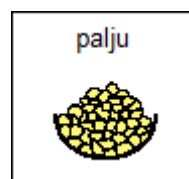
Jutukale inimesele meeldib palju rääkida.

Ta räägib teistega igal võimalusel.

Jutukal inimesel on raske vaikselt olla.

Ta oskab ilusasti pikka juttu rääkida.

Talle võib meeldida teiste ees esineda.

Kade inimene

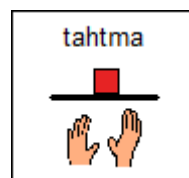
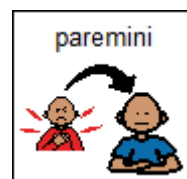
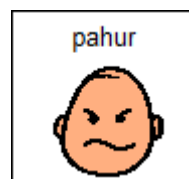
Kadedal inimesel on paha meel,
kui teistel hästi läheb.

Ta tahab saada endale
teiste inimeste head elu.

Ta tahab saada sama-suguseid ilusaid asju.

Tal on väga paha tuju,
kui teistel inimestel on need asjad,
mida temal ei ole.

Kade inimene ei jaga omi asju
teiste inimestega.

Kangekaelne inimene

Kangekaelne inimene on jonnakas.

Ta arvab, et ainult temal on õigus.

Ta ei loobu oma tahtmistest.

Ta ei kuula teiste inimeste soovitusi.

Kangekaelne inimene on rahul alles siis,
kui asjad on nii, nagu tema tahab.

Kannatlik inimene

Inimene on kõikides olukordades rahulik.

Ta ei muutu närviliseks või kärsituks.

Kannatlik inimene jaksab pikalt oodata.

Ta kuulab ja tegutseb rahulikult.

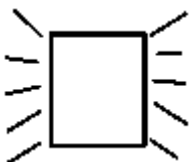
Kiire inimene

Kiire inimene liigutab ennast

ja tegutseb suure hooga.

Ta liigub kiirelt ühest kohast teise.

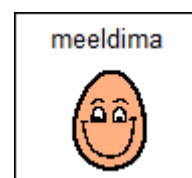
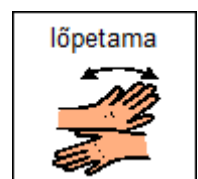
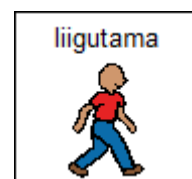
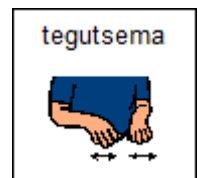
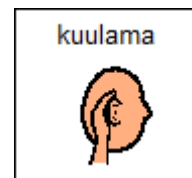
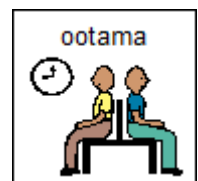
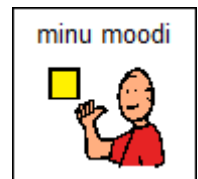
Kiire inimene saab ruttu oma töö valmis.

Korra-armastaja inimene

Korra-armastaja inimesele meeldib,

kui tema ümber on puhtus ja kord.

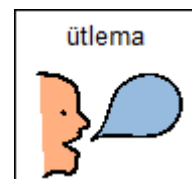
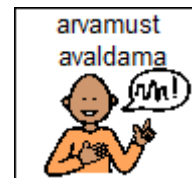

Tal on tuba alati puhas ja korras.
Ta hoiab oma asjad puhtad ja terved.
Korra-armastaja paneb alati
asjad oma kohale tagasi.

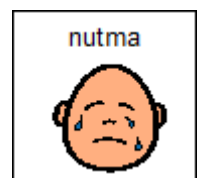
Kriitiline inimene

Kriitiline inimene annab alati
olukorrale oma hinnangu.
Ta ütleb välja oma arvamuse.
Tavaliselt talle ei meeldi see,
mida ta näeb või kuuleb.
Kriitiline inimene ütleb teistele,
mis on halvasti.

Kurva-meelne inimene

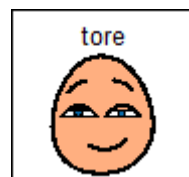
Kurva-meelne inimene on tihti kurb.
Tal on kogu aeg kurb meeleolu.
Ta tahab sageli nutta.
Kurva-meelsele inimesele tundub,
et kõik asjad on halvasti.

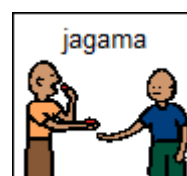
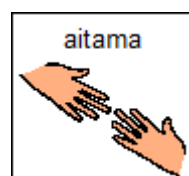
Lahe inimene

Lahe inimene on tore ja vägev.
Ta meeldib paljudele inimestele.
Ta räägib ja käitub mõnusalt.
Lahe inimene ei ole pinges ja stressis.
Ta ei muretse millegi pärast.

Lahke inimene

Lahke inimene on sõbralik ja südamlük.
Ta soovib teistele inimestele ainult head.
Ta aitab teisi inimesi hea meelega.
Lahke inimene jagab enda asju teistega.

Laisk inimene

Laisk inimene ei taha tööd teha.
Talle meeldib niisama istuda või pikutada.
Ta tahab kogu aeg puhata.
Kui ta midagi teeb, siis väga aeglaselt.
Laisk inimene ei viitsi tööd teha.

Leplik inimene

Leplik inimene on olukorraga rahul.

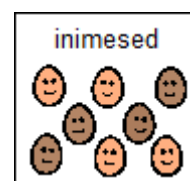
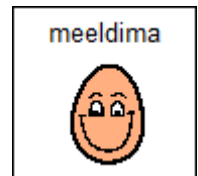
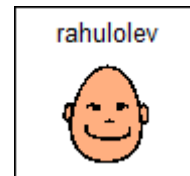
Ta on alati nõus sellega,
mis tema ümber toimub.

Talle meeldivad kõik inimesed.

Talle sobib ümbritsev keskkond.

Leplikule inimesele sobib kõik,
mida talle pakutakse.

Ta on alati nõus sellega,
mida teised inimesed ütlevad.

Lohakas inimene

Lohaka inimese jaoks ei ole tähtis puhtus ja kord.

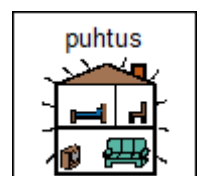
Tema tuba on alati sassis.

Teda ei häiri segadus enda ümber.

Ta ei hoolitse oma asjade eest.

Tema asjad ja riided on katkised või mustad.

Lohakas inimene ei pane asju
oma kohale tagasi.

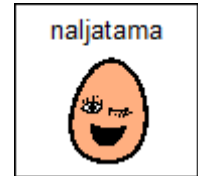
Lõbus inimene

Lõbus inimene on rõõmus ja lustlik.

Tal on alati hea tuju.

Lõbus inimene naerab palju.

Talle meeldib nalja teha.

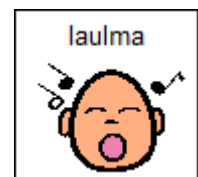
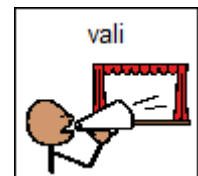
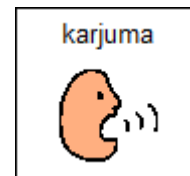
Lärmakas inimene

Lärmakas inimene teeb palju kisa.

Talle meeldib kõva häälega rääkida.

Ta võib naerda või laulda väga kõvasti.

Lärmakas inimene häälitseb valjult.

Meeldiv inimene

Meeldiv inimene on tähelepanelik ja sõbralik.

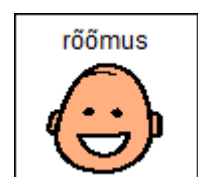
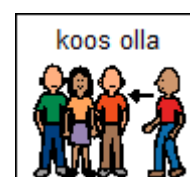
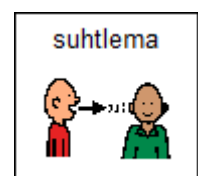
Temaga on hea juttu rääkida.

Kõik tahavad meeldiva inimesega koos olla.

Siis nad tunnevad rõõmu ja rahulolu.

Meeldivat inimest nähes läheb tuju heaks.

Selline inimene meeldib kõigile.

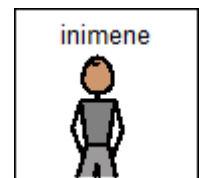
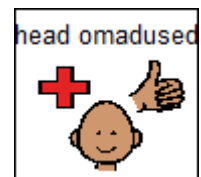
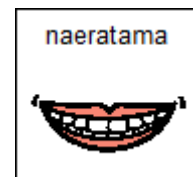
Rahulik inimene

Rahulik inimene on vaikne ja tasa-kaalukas.
Halbades olukordades ta ei ärritu.
Rahulikul inimesel ei teki paanikat.
Ta oskab igas olukorras
ennast valitseda ja rahulikuks jääda.
Rahulik inimene räägib vaikselt ja aeglaselt.

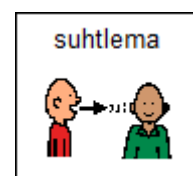
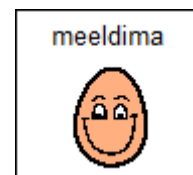
Rõõmsa-meelne inimene

Rõõmsa-meelne inimene on sageli rõõmus.
Ta naeratab kogu aeg.
Rõõmsa-meelne inimene näeb
igas olukorras ainult head.
Ka teistes inimestes näeb ta
ainult positiivseid omadusi.

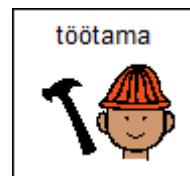

Seltskondlik inimene

Seltskondlik inimene armastab
teiste inimestega koosolemist.
Talle meeldib inimestega juttu rääkida.
Seltskondlik inimene on hea suhtleja.
Ta kohaneb kiiresti uues olukorras.

Ta tunneb ennast hästi igal pool.
Talle meeldib teiste inimestega koos töötada.
Seltskondlik inimene on harva üksinda.

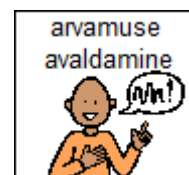
Sõbralik inimene

Sõbralik inimene on lahke ja heatahtlik.
Ta käitub teise inimesega kui oma sõbraga.
Sõbralik inimene soovib kõigile alati head.

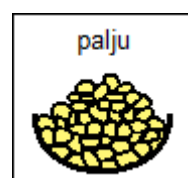
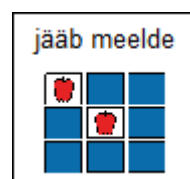
Tagasi-hoidlik inimene

Tagasi-hoidlik inimene on väga vaikne.
Tal on vähe nõudmisi teistele inimestele.
Ta kardab oma arvamust teistele rääkida.
Ta ei pea oma arvamust üldse tähtsaks.
Talle ei meeldi teiste ees esineda.
Tagasi-hoidlik inimene ei taha,
et teised inimesed teda märkaksid.

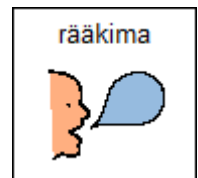

Tark inimene

Tark inimene on hea mõistusega.
Tal jäävad asjad hästi meelde.
Teda huvitavad paljud teemad.

Ta loeb ja uurib nende teemade kohta.
Tark inimene oskab rääkida
paljudel huvitavatel teemadel.

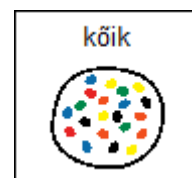
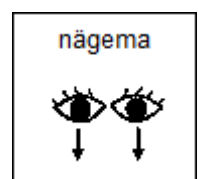
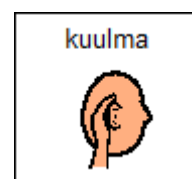
Tõrjuv inimene

Tõrjuv inimene ei taha
teisi inimesi enda kõrvale.
Oma käitumisega ajab ta
teised inimesed endast eemale.
Ta ei taha kuulda teiste mõtteid ja arvamusi.
Tõrjuv inimene ei nõustu sellega,
mida teised inimesed talle pakuvad.

Tähele-panelik inimene

Tähele-panelik inimene kuuleb ja näeb kõike,
mis tema ümber toimub.
Ta on keskendunud inimestele ja olukordadele.
Tähele-panelik inimene märkab kõiki pisi-
asju.

Täpne inimene

Täpne inimene on põhjalik ja konkreetne.

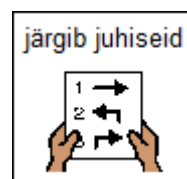
Ta arvestab teiste inimeste poolt ette antud nõudmistega.

Ta teeb kõike nii, nagu öeldakse.

Ta järgib täpselt teiste antud juhiseid.

Tema töö tulemus on korralik.

Täpne inimene jõuab kohale ja lahkub alati õigel ajal.

Töökas inimene

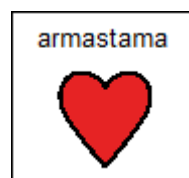
Töökas inimene armastab teha tööd.

Talle ei meeldi niisama istuda.

Ta tahab kogu aeg tegutseda.

Ta teeb oma tööd väga kiiresti.

Töökas inimene jõuab väga palju ära teha.

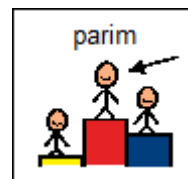
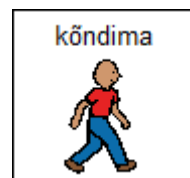
Uhke inimene

Uhke inimene tunneb enda tähtsust.

Ta tunneb, et tal on hästi läinud.

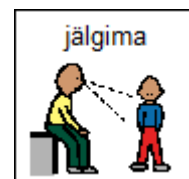
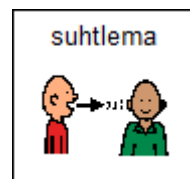
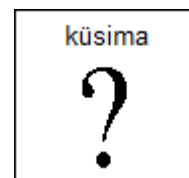
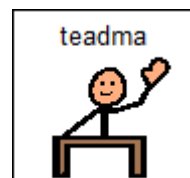

Ta väljendab seda oma käitumisega.
 Inimene käib sirge seljaga ja pea püsti.
 Ta on väga õnnelik enda üle.
 Ta võib arvata, et on teistest alati parem.
 Siis on ta liiga uhke enda üle.

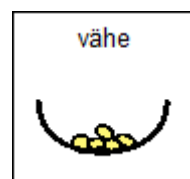
Uudis-himulik inimene

Uudis-himulik inimene soovib kõike teada.
 Ta uurib ja küsib palju küsimusi.
 Ta suhtleb paljude inimestega.
 Uudis-himulikule inimesele meeldib vaadata,
 millega teised inimesed tegelevad.

Vaikne inimene

Vaikne inimene on rahulik ja hääletu.
 Talle ei meeldi lärmata.
 Ta räägib tavaliselt väga vähe.
 Inimesele ei meeldi kiirustada.
 Vaikne inimene liigub ja töötab
 alati rahulikus tempos.

Valelik inimene

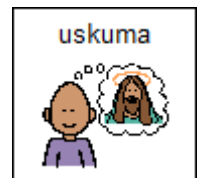
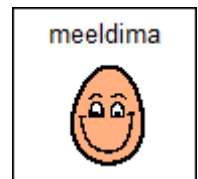
Valelik inimene ei ole aus.

Ta ei räägi olukorrast alati tõtt.

Talle meeldib valetada.

Valelik inimene räägib välja-mõeldud lugusid.

Sageli teised inimesed usuvad teda.

Viisakas inimene

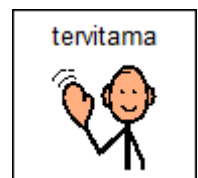
Viisakas inimene on meeldiva käitumisega.

Tal on väga head kombesed.

Viisakas inimene alati tervitab ja tänab.

Ta räägib alati ilusate sõnadega.

Viisaka inimesega on hea koos olla.

Töölehtede juhend õpetajale (iseloомуomadused)

Eesmärgid:

- Õpilane mõistab iseloомуomaduste paljusust.
- Õpilane teadvustab enda iseloомуomadusi.
- Õpilane seostab juhendamisel iseloомуomadusi karjääriga.
- Õpilane osaleb võimetekohaselt enda ja kaaslaste iseloомustamisel.
- Õpilane suudab toime tulla vastavalt võimetele teiste arvamusega, sh kriitikaga.

Vajaminevad vahendid: töölehed, välja lõigatud pildid (iseloомуomadused, tegevused, ametid), liim, vajadusel täiendavaid alternatiivseid suhtlusvahendeid (AAC-vahendeid)

Meetodid: individuaalne töö, paaristöö, rühmatöö.

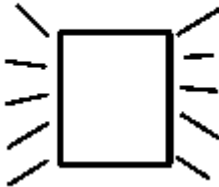
Tegevuse kirjeldus:

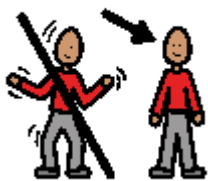
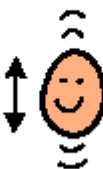
- Vali teemale vastav tööleht, vajadusel muuda jõukohasemaks. Prindi ja lõika välja vajalikud pildid õpetaja töölehtedelt 1, 2 või 3 (lk 26-29). Pildivaliku hulk sõltub õpilase võimetest ja selle teeb õpetaja.
- Selgita erinevate iseloомуomaduste tähendust, abiks on lk 9-24 iseloомуomaduste selgitused. Too näiteid.
- Jaota õpilastele töölehed ja selgita ülesannet. Loe ette laused ja kasuta täiendavalt sobilikke alternatiivseid suhtlusvahendeid (viibe, PCS-pilt, piktogramm vms).
- Aita õpilastel iseloомustada ennast, hinnata oma isiksuseomadusi ja analüüsida elus edasiviivaid ja takistavaid iseloомуjooni. Selleks on igal töölehel välja toodud teemad mõtlemiseks/ arutlemiseks (küsimused õpilasele, mis algavad sõnadega “mõtle”, “räägi”, “vasta”, “võrdle”). Esita täiendavalt suunavaid küsimusi.
- Õpilased täidavad töölehed, vajadusel abiga. Kui ei leia sobivat pilti kleepimiseks, siis võib selle ka kirjutada, ise joonistada või ajalehest välja lõigata.
- Töölehtede tulemusi võib võrrelda pinginaabri omaga või teha rühmatöö, millega leitakse, mis on rühmakaaslastega ühist-erinevat.
- Kasuta õpilase töölehega sobivaid täiendavaid aruteluteemasid. Neil teemadel on soovitatav teha rollimänge.
- Täidetud töölehed võib lisada õpilase portfooliosse.

Aruteluks koos õpilastega:

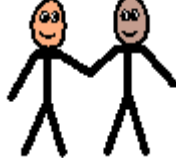
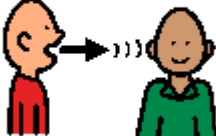
1. Miks on vaja osata ennast iseloомustada?
2. Miks on inimestel vaja teada enda positiivseid iseloомуomadusi?
3. Miks on vaja olla teadlik enda puudustest?
4. Kuidas saab enda iseloомуomadusi arendada?
5. Milliseid iseloомуomadusi on vaja mingis konkreetses töös?

Iseloomuomadused

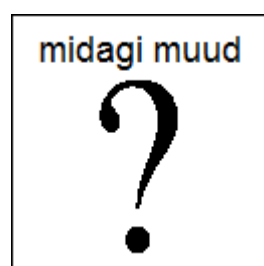
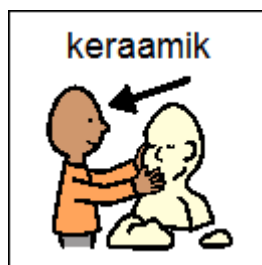
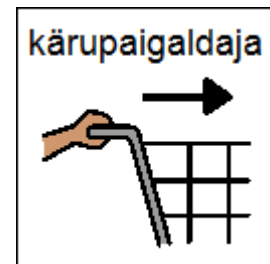
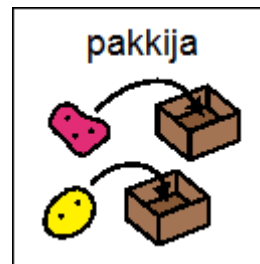
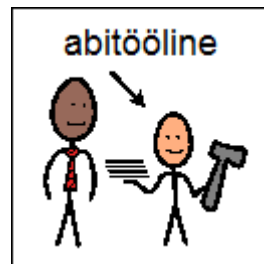
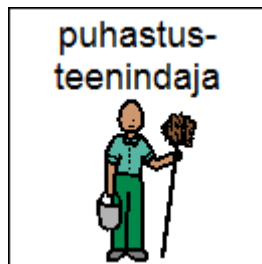
aktiivne 	rahulik 	aus 	valelik
aeglane 	kiire 	korra-armastaja 	lohas
lahe 	abivalmis 	töökas 	laisk
viisakas 	tark 	tagasihoidlik 	jutukas
vaikne 	lärmakas 	enesekindel 	ebakindel
uudishimulik 	seltskondlik 	rõõsameelne 	kurvameelne

iseseisev 	hajameelne 	tähelepanelik 	sõbralik
uhke 	julge 	täpne 	kade
meeldiv 	kangekaelne 	kannatlik 	emotsionaalne
ahne 	lahke 	lõbus 	kriitiline
leplik 	tõrjuv 	midagi muud 	

Vaba aja tegevused

spordi tegemine 	televisori vaatamine 	muusika kuulamine 	pilli mängimine
laulmine 	jalutamine 	puhkamine 	ujumine
käsitöö tegemine 	meisterdamine 	puidutöö tegemine 	savitöö tegemine
maalimine 	sõpradega koosolemine 	teatris käimine 	kontserdil käimine
pidutsemine 	arvuti kasutamine 	kinos käimine 	toidu valmistamine
lauamängu mängimine 	suhtlemine 	õues olemine 	midagi muud

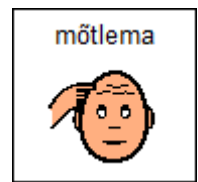
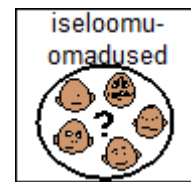
Ametid

Minu iseloomulikud omadused

1. Mõtle järgmistele küsimustele:

- Millised on minu iseloomu-omadused?
- Kuidas mina tavaliselt käitun (kodus, koolis, tööl, bussis, tänaval)?
- Mida mina sageli tunnen (rõõmu, kurbust, igavust jne)?
- Millega mulle meeldib tegeleda vabal ajal?

2. Lõpeta ette antud lause.

Kleebi sobiv pilt.

Minule iseloomulikud omadused on

Sõbrad ütlevad, et mina olen

Vanemad ütlevad, et mina olen

Kui mul on hea tuju, siis ma olen

Kui mul on paha tuju, siis ma

Pidulikul üritusel (aktusel, teatris) olen mina

Vabal ajal meeldib mulle

Enese-hinnang: minu iseloomu-omadused

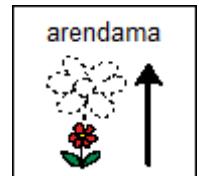
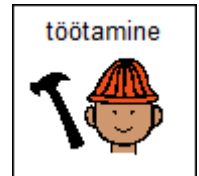
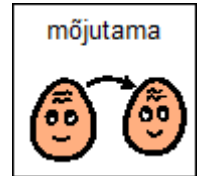
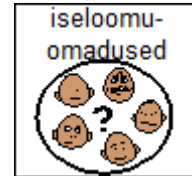
Minu iseloomu-omadused mõjutavad mind
karjääri-valiku tegemisel.

Iseloomu-omadused mõjutavad ka
tööga hakkama saamisel.

Pidev enese-hindamine
aitab mul paremini tundma õppida
enda iseloomu-omadusi.

Ma saan teada, mida teen hästi.

Enese-hindamisega saan ka teada,
milliseid omadusi tuleb mul arendada,
et olla oma elus edukas.

1. Lõpeta ette antud lause või vasta küsimusele.
Kleebi sobiv pilt.

Mulle meeldib, et mina olen

Mulle ei meeldi enda juures

Edaspidi tahan olla

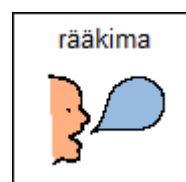
--	--	--	--

Kelleks mina tahan saada? Vali sobiv amet

--	--	--

Missugune ma pean olema oma tulevases töös?

--	--	--	--

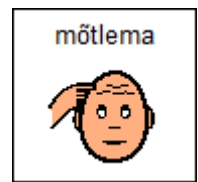
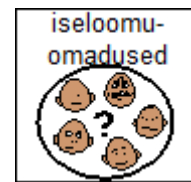
4. Räägi õpetajaga järgmistel teemadel:

- Kuidas ma saan oma iseloomu-omadusi arendada?
- Millised on minu positiivsed iseloomu-omadused?
- Millistest iseloomu-omadustest räägin ma töö-intervjuul?

Iseloomu-omadused

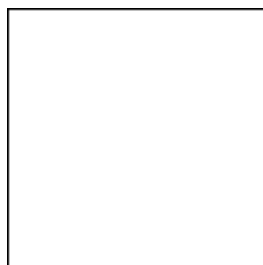
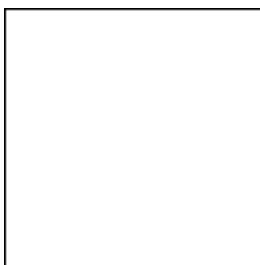
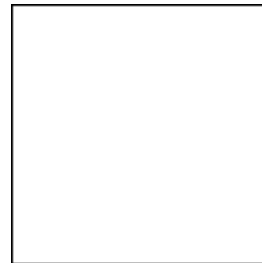
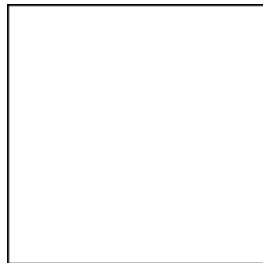
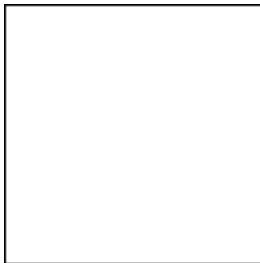
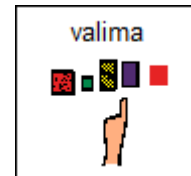
1. Mõtle järgmistele küsimustele:

- Millised on minu iseloomu-omadused?
- Mida ma olen hästi teinud?
- Mis tegevus mul väga hästi välja ei tule? Miks?

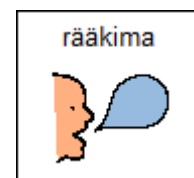
2. Vali välja 5 ennast iseloomustavat omadust.

Kleebi töö-lehele.

3. Räägi õpetajaga, miks sa nii arvad.

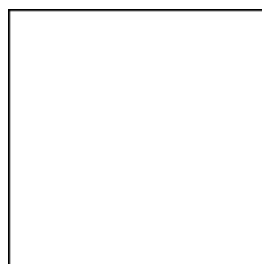
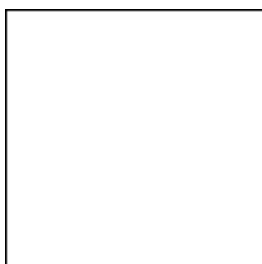
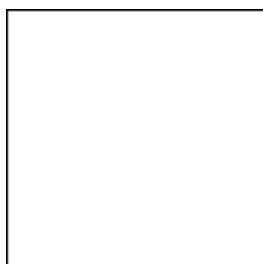
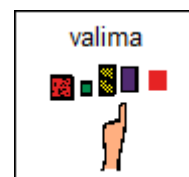
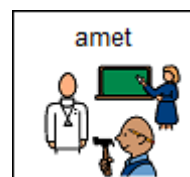
*Näiteks: Olen täpne,
sest jõuan kooli alati õigel ajal.
Olen hajameelne,
sest ma kaotan pidevalt omi asju.*

4. Kellena sina tahad töötada?

Vali sobiv amet või ametid.

Kleebi pildid töö-lehele.

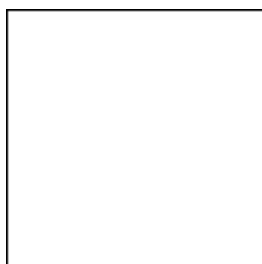
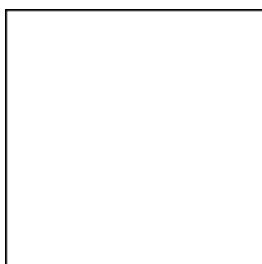
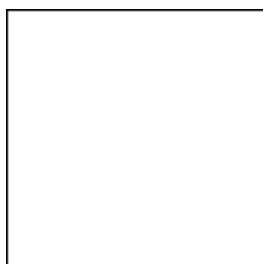
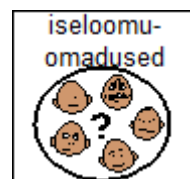

5. Millised iseloomu-omadused on kasulikud

sinu tulevases töös?

Vali välja 3 omadust.

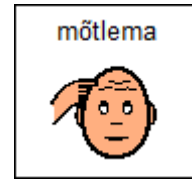
Kleebi pildid töö-lehele.

Minu head omadused

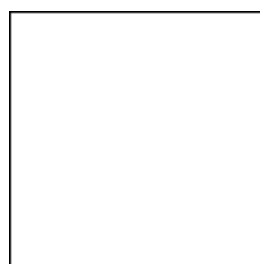
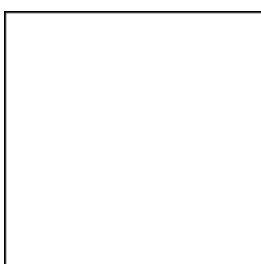
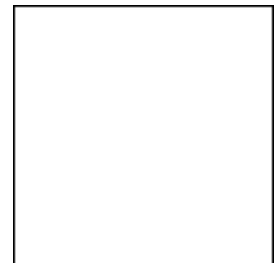
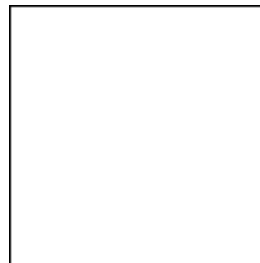
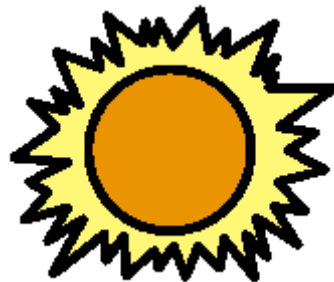
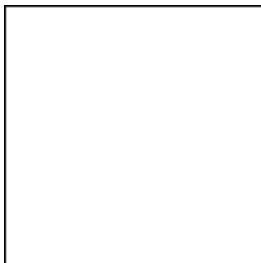
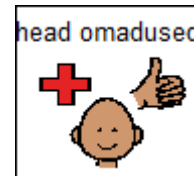
1. Mõtle järgmistele küsimustele:

- Millised on minu iseloomu-omadused?
- Millised minu omadused aitavad saavutada häid tulemusi õppimises või töös?
- Millised iseloomu-omadused takistavad minu soovide täitumist?

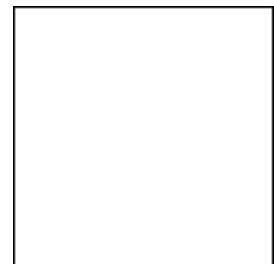
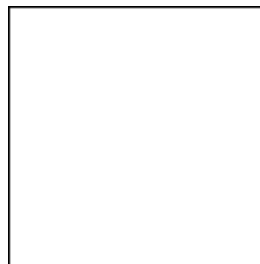
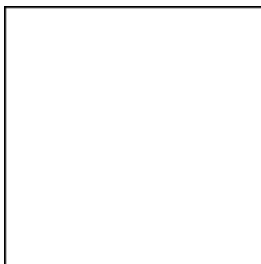

2. Vali 5 head iseloomu-omadust enda kohta.

Kleebi pildid päikeste alla.

3. Vali 3 iseloomu-omadust,
mis takistavad sinu soovide täitumist.
Kleebi pildid kivide alla.

4. Võrdle enda iseloomu-omadusi pingi-naabri omadega:

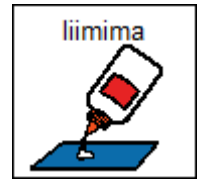
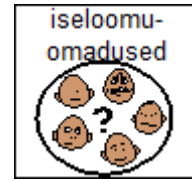
- Kas ma olen pingi-naabriga sarnane?
- Millised omadused on meil ühesugused?
- Millised omadused on meil erinevad?

Iseloomu-omaduste sorteerimine

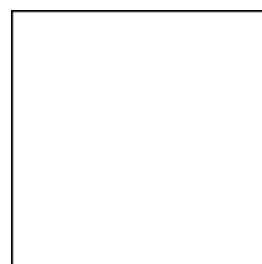
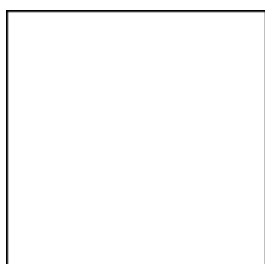
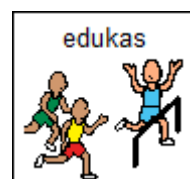
Hinda ennast ise!

1. Kleebi iseloomu-omaduste pildid sobivasse kasti tabelis.

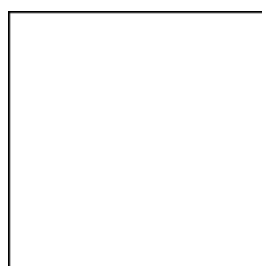
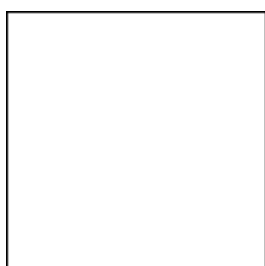
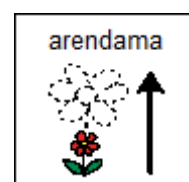
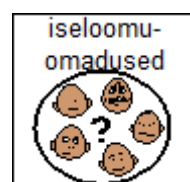

 Mulle on iseloomulik	 Ei ole mulle iseloomulik	 Ma ei tea

2. Vali 3 iseloomu-omadust,
mis aitavad sul olla edukas tööl.
Kleebi sobivad pildid.

3. Vali 3 iseloomu-omadust,
mida soovid endas arendada.
Kleebi sobivad pildid.

Meie rühma õpilased – juhend õpetajale

Vajaminevad vahendid: Õpilase tööleht nr 6, kirjutusvahend, vajadusel lisa AAC vahendid.

Meetod: rühmatöö.

Tegevuse kirjeldus:

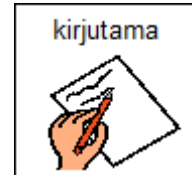
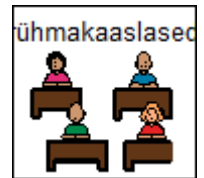
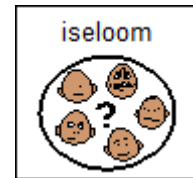
- Prindi välja igale õpilasele üks tööleht. Vajadusel koosta ise uus tööleht, kasutades teisi iseloomuomaduste pilte, mida saad välja lõigata õpetaja töölehel nr 1 (lk 26-27).
- Õpilased istuvad ringis. Arutelu toimub ühiselt, iga õpilane täidab oma töölehe
- Tutvusta õpilastele ülesannet.
- Alusta ühest iseloomuomadusest. Selgita õpilastele selle tähendust, abiks on lk 9-24 iseloomuomaduste selgitused.
- Õpilaste arvamuste kohaselt leidke iga iseloomuomaduse juurde näiteid õpilaste seast.
- Õpilased kirjutavad vastava pildi juurde (pildist paremale) rühmakaaslaste nimed, kes on sellise iseloomuga.

Meie rühma õpilased

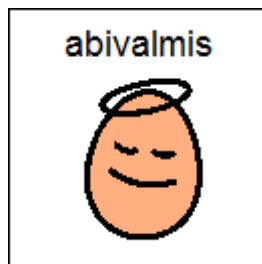
Igal inimesel on erinev iseloom.

Millised on sinu rühma õpilased?

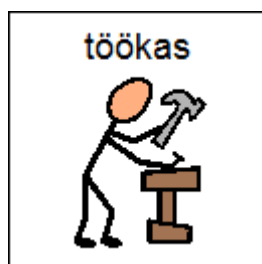
Kirjuta iga pildi juurde rühma-kaaslaste nimed,
kes on sellise iseloomuga.

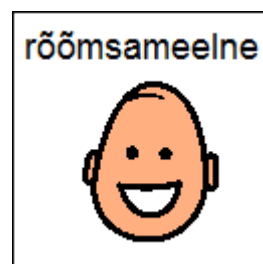

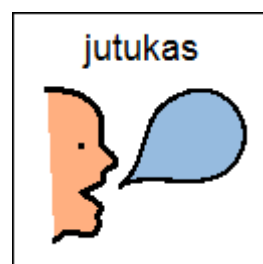

enesekindel

kiire

uudishimulik

tähelepanelik

täpne

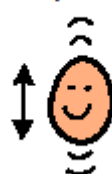
lahke

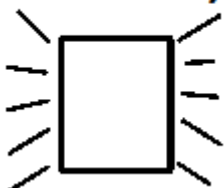
lõbus

leplik

korra-armastaja

seltskondlik

Teise inimese iseloomustamine – juhend õpetajale

Vajaminevad vahendid: Õpilase tööleht nr 7, õpilaste fotod, kirjutusvahend, liim, välja lõigatud pildid (iseloomuomadused), vajadusel lisa AAC vahendid.

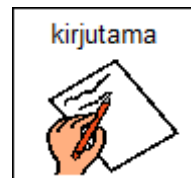
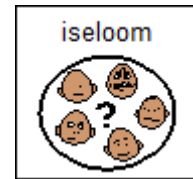
Meetod: rühmatöö.

Tegevuse kirjeldus:

- Prindi ja lõika välja piisav arv iseloomuomadustega pilte õpetaja töölehel nr 1 (lk 26-27). Prindi iga õpilase foto.
- Õpilased istuvad ringis. Tutvusta õpilastele ülesannet. Iga õpilane kleebib oma foto töölehele ja kirjutab oma nime.
- Räägi õpilastega erinevatest iseloomuomadustest, nende jagamisest positiivseteks ja negatiivseteks. Millal on mingi iseloomuomadus kasulik ja millal mitte jne. Too näiteid.
- Seejärel valite ühe õpilase, keda hakkate hindama. Selleks võtke ette õpilase fotoga leht ja hakake talle iseloomulike omadustega pilte tabelisse kleepima. Õpilased täidavad ühiselt töölehe. Positiivsete ja negatiivsete omaduste arv võiks olla tasakaalus või rohkem esimesi.
- Valminud töölehte tutvustavad teised õpilased ja räägivad, milliste omadustega iseloomustata on ja kui oskavad, siis põhjendavad oma arvamust.
- Seejärel küsitakse, kas õpilane on nõus nende omadustega. Talle antakse võimalus öelda, millega ta nõus ei ole. Kui õpilane oskab, siis põhjendab oma arvamust.
- Kui ühe õpilasega saab ülesanne tehtud, siis valige järgmine õpilane, keda iseloomustada. Kordub sama tegevus kuni kõik õpilased on saanud enda kohta hinnangu.
- Ülesannet võib teha mitmes jaos, erinevatel päevadel. Oluline, et iga õpilane saaks lõpuks oma portfoolio vahele iseloomustuse enda kohta.

Teise inimese iseloomustamine

Teised õpilased iseloomustavad sind.
Nad ütlevad sinu kohta häid omadusi
ja arendamist vajavaid omadusi.

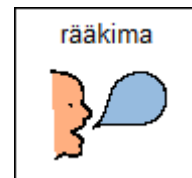

Nimi:

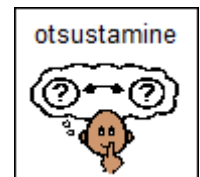
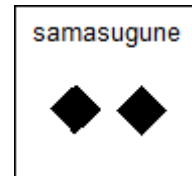
 Head iseloomu-omadused	 Arendamist vajavad omadused

1. Vasta järgmistele küsimustele:

- Kas sa nõustud selle iseloomustusega?
- Kas sina arvad enda kohta samamoodi nagu teised õpilased?

Kui teiste inimeste arvamus on samasugune nagu sinu arvamus endast, siis on sul täpne enese-hinnang. Siis sa tead ennast väga hästi. Enda täpne tundmine aitab teha elus õigeid otsuseid.

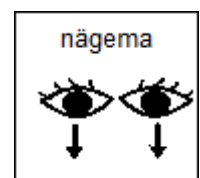
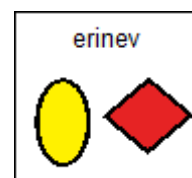

2. Vasta veel järgnevatele küsimustele:

- Millega sa iseloomustuses ei nõustu? Miks?
- Millele sa vastu vaidled? Miks?

Sinu arvamus enda kohta võib erineda. See ei pea alati olema samasugune, nagu teised sinu kohta arvavad. Inimesed näevad olukordi erinevalt.

Millisena teised mind näevad? – juhend õpetajale

Vajaminevad vahendid: Õpilase tööleht nr 8, pliiatsid, liim, välja lõigatud pildid (iseloomuomadused, vaba aja tegevused), vajadusel lisa AAC vahendid.

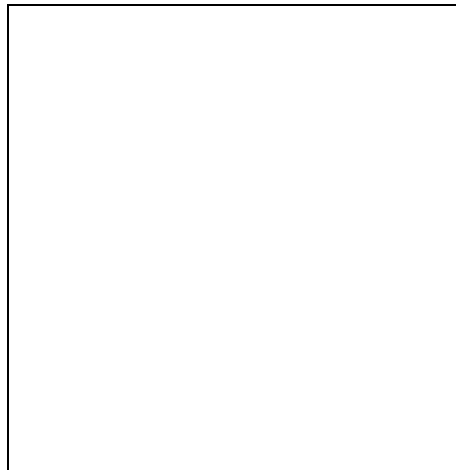
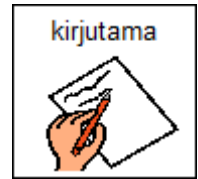
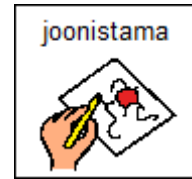
Meetod: rühmatöö.

Tegevuse kirjeldus:

- Prindi ja lõika välja vajalik arv positiivsete iseloomuomadustega ja tegevustega pilte õpetaja töölehelt nr 1 ja 2 (lk 26-28).
- Tutvusta õpilastele ülesannet. Vajadusel kasuta täiendavaid AAC-vahendeid.
- Iga õpilane joonistab oma autoportree töölehele ja kirjutab oma nime. Seejärel leiab enda kohta 3-5 positiivset iseloomuomadust või tegevust, mida hästi teeb ja kleebib need oma töölehele.
- Õpilased valivad silmad kinni ühe foto, kelle kohta hakkavad positiivseid iseloomuomadusi ja tegevusi ütlema. Igaüks valib sobivad iseloomulikud pildid ja kleebib hinnatud inimese töölehele. Oluline, et enne teise inimese hindamist õpilased ei näeks inimese enda poolt töölehele kleebitud pilte. Töölehele võib ühte iseloomuomadust/ tegevust kleepida mitu korda.
- Seejärel teevad õpilased veel ühe silmad kinni foto valimise, et järgmist rühmakaaslast hinnata.
- Iga õpilane saab 2 rühmakaaslase poolt iseloomustuse.
- Seejärel toimub individuaalselt juhendatud arutelu: Kuidas teised inimesed õpilast näevad? Kas see erineb tema enda arvamusest?
- Tööleht läheb õpilase portfoolio vahele.

Millisena teised mind näevad?

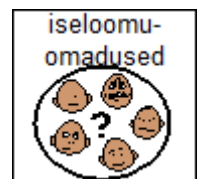
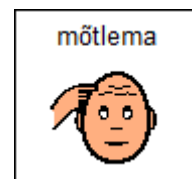
1. Joonista suurde kasti enda pilt.
2. Kirjuta pildi alla oma nimi.

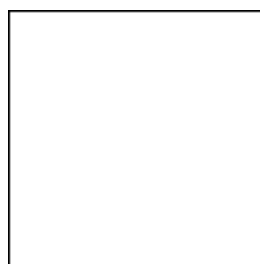
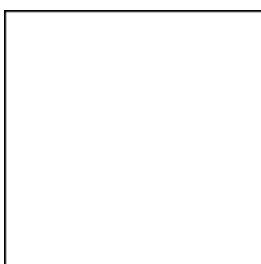
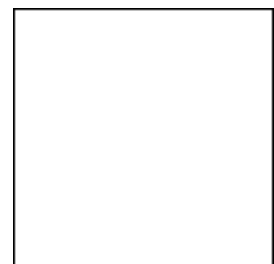
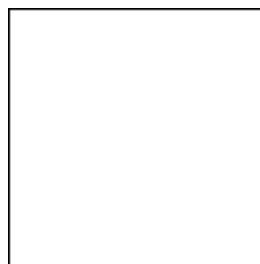
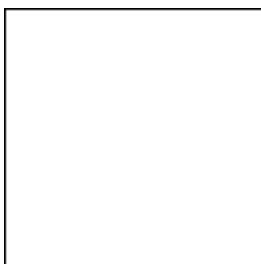
Nimi:

3. Mõtle järgmistele küsimustele:

- Millised on sinu head iseloomu-omadused?
- Millised tegevused tulevad sul hästi välja?

4. Missugune sa oled? Kleebi sobivad pildid.

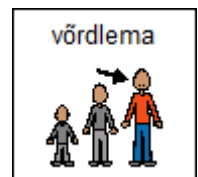

5. Milline on (nimi)?

Täidab rühma-kaaslane.

6. Võrdle enda ja rühma-kaaslaste antud hinnangut.

- Kas teised arvavad sinust samamoodi kui sina ise?
- Millised iseloomu-omadused on samasugused?
- Millised iseloomu-omadused on erinevad?

Räägi teistele iseendast

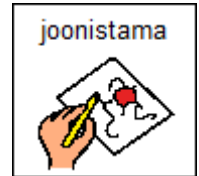
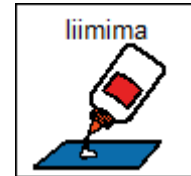
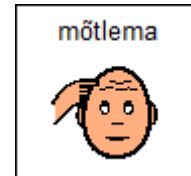
1. Mõtle all olevatel teemadel.

Vaata ükskõik millisest ajakirjast pilte.

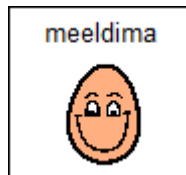
Lõika ajakirjast välja sobiv pilt,
mis selgitab sinu vastust.

Kleebi see pilt vastava lause juurde.

Kui sa pilti ei leia, joonista ise või kirjuta vastus.

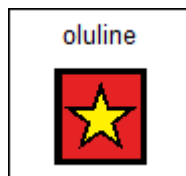
- Kõige rohkem meeldib mulle enda juures ...

- Minu suurim viga on ...

- Kõige olulisem asi, mis minuga juhtunud on ...

- Huvitav juhtum minu elus ...

2. Tutvusta rühma-kaaslastele ennast.

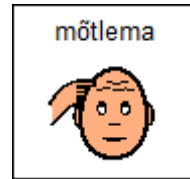
Näita neile enda valitud pilte.

Esmamulje

1. Mõtle järgmisel teemal:

Kuidas ma valmistun esimeseks kohtumiseks
uue õpetajaga, uue rühma-kaaslasega
või uue sõbra vanematega?

Näide:

Tiit kohtub praktika-juhendajaga.

“Tere, mina olen Tiit. Ma tulín praktikale.”

“Tere, mina olen Mai, sinu juhendaja.”

“Väga meeldiv!

Ma olen esimest korda praktikal.

Koolis oleme palju õppinud

ja harjutanud koristamist.

Mulle väga meeldib koristada.”

“Väga tore! Kas sul on töö kohta küsimusi?”

“Millised on minu töö-ülesanded?”

...

“Mis kellast algab minu praktika-päev?”

...

Kohtumise lõpus Tiit tänab:

“Aitäh, oli meeldiv kohtuda!

Ma tulen siis homme kell 8.

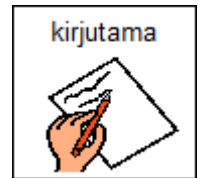
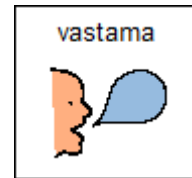
Head aega!”

Praktika-juhendaja vastab:

“Head aega, kohtume homme!”

2. Vasta küsimustele.

Soovi korral kirjuta märkmeid.

- Kellega kohtumiseks valmistud?
- Millest alustada?
Kas ma saan teha ette-valmistusi? Mida?
- Millele tuleb eriti tähelepanu pöörata?
- Kuidas ma ennast esitlen? Millest räägin?
- Kuidas lõpetan kohtumise?

3. Harjuta kohtumist oma pingi-naabriga.

Tema mängib inimest, kellega plaanid kohtuda.

Kes ma olen? – juhend õpetajale

Vajaminevad vahendid: Õpilase tööleht nr 11, kirjutusvahend, liim, välja lõigatud pildid (iseloomuomadused), õpilaste fotod, vajadusel lisa AAC vahendid.

Meetod: rühmatöö.

Tegevuse kirjeldus:

- Prindi ja lõika välja vajalik arv positiivsete iseloomuomadustega pilte õpetaja töölehelt nr 1 (lk 26-27). Prindi igast õpilasest 2 fotot.
- Jaga õpilased paaridesse ja anna igaühele tööleht.
- Õpilased kleepivad oma töölehele enda ja paarilise fotod. Kirjutavad nimed.
- Iga õpilane valib enda kohta 3 head iseloomuomadust ja kleepib need pildid oma töölehele. Seejärel mõtleb 3 head iseloomuomadust oma paarilisele ja kleepib vastavasse kohta.
- Iga õpilane loeb kirjutandu teistele ette, kasutades selliseid lauseid nagu: “Mina olen ..., ... ja ...”; “Minu arvates on [kaaslase nimi] ..., ... ja ...”
- Enne harjutuse teist osa selgita õpilastele, et järgneva esinemise käigus saavad kõik õpilased enda kohta infot, mida teised inimesed temast arvavad. See ei ole kindlasti lõplik otsus tema tõelise olemuse kohta, vaid lihtsalt teiste inimeste arvamus. Seega harjutuse lõpus peaks vältima põhjendusi või õigustusi, mis omaduste ettelugemisega võivad kaasneda.
- Harjutuse esimest ja teist osa ei pea tegema ühe tunni raames. Harjutusega võib jätkata järgmisel korral.

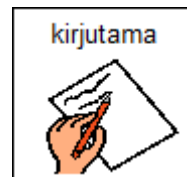
Aruteluks koos õpilastega:

1. Kas isiksuse omadusi saab jagada positiivseteks ja negatiivseteks?
2. Kuidas oli leida ja ette lugeda kirjutandud omadusi enese kohta?
3. Kuidas oli leida ja ette lugeda kirjutandud omadusi kaaslase kohta?
4. Kas igas inimeses on võimalik midagi meeldivat leida?
5. Kas tavaliselt märkad inimese juures kõigepealt meeldivat või ebameeldivat?
6. Mida tahaksid, et teised sinus esmajärjekorras näeksid?
7. Kas paariline valis sinu kirjeldamiseks sellised väljendid, nagu ootasid?

Kes ma olen?

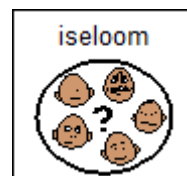
1. Kleebi töölehele oma foto.

Kirjuta oma nimi selle alla.

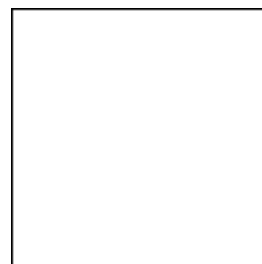
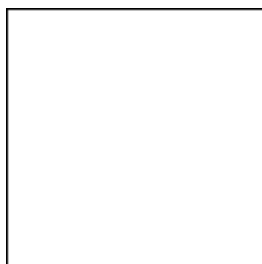
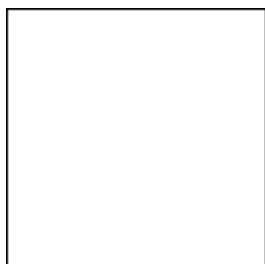

2. Iseloomusta ennast kolme omadus-sõnaga.

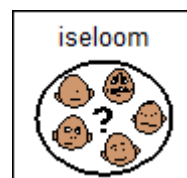
Kleebi sobivad pildid.

Nimi:

3. Kleebi siia lehele rühma-kaaslase pilt.
Kirjuta tema nimi.

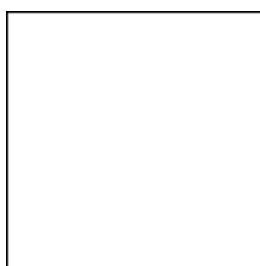
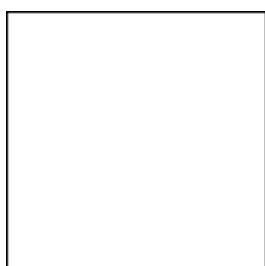
4. Iseloomusta rühma-kaaslast
kolme omadus-sõnaga.

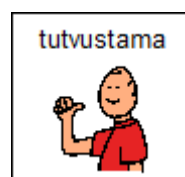
Kleebi sobivad pildid.

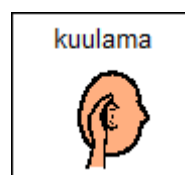
Nimi:

5. Tutvusta teistele ennast ja oma rühma-kaaslast.

6. Kuula teiste tehtud iseloomustusi.

Ametid ja iseloomuomadused – juhend õpetajale

Vajaminevad vahendid: Õpilase tööleht nr 12, liim, välja lõigatud pildid (iseloomuomadused), vajadusel lisa AAC vahendid.

Meetod: rühmatöö.

Tegevuse kirjeldus:

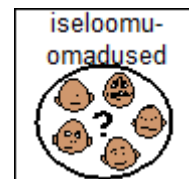
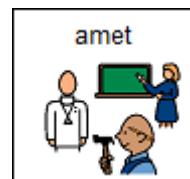
- Prindi välja igale õpilasele üks tööleht. Vajadusel kohanda tööleht, kasutades neid ameteid, mida pead vajalikuks käsitleda. Ametite pilte leiad õpetaja töölehel nr 3 (lk 29). Lõika välja vajalik arv iseloomuomaduste pilte õpetaja töölehel nr 1 (lk 26-27).
- Õpilased istuvad ringis. Arutelu toimub ühiselt, iga õpilane täidab oma töölehe.
- Tutvusta õpilastele ülesannet. Selgita iseloomu-omaduste ja ametivaliku vahelist seost. Too näiteid.
- Alusta ühest ametist. Vajadusel selgita, millised on selle ameti tööülesanded. Aita õpilastel leida selles ametis töötamiseks vajalikke iseloomuomadusi.
- Õpilased kleeбивad iseloomuomaduste pildid töölehele vastava ametiga ühte ritta. Kui ei ole sobivat pilti, siis võib ise joonistada või kirjutada vastava omaduse.
- Õpilastega koostöös leidke iga ameti juurde sobivaid iseloomuomadusi.
- Lõpetuseks arutage õpilastega, milline amet kellelegi selles grupis sobib. Iga õpilane valib endale sobiva ameti (neid võib ka mitu olla) ja kleebib selle oma töölehele. Iga õpilasega saab eraldi rääkida, miks just see amet, millised omadused temal on ja mida ta peaks arendama, et seda tööd hästi teha.
- Ülesannet võib teha mitmes jaos, erinevatel päevadel.
- Tööleht läheb õpilase portfooliosse.

Aruteluks koos õpilastega:

1. Kuidas inimene muutub?
2. Missuguseid isiksuse omadusi saab teadlikult arendada?
3. Missuguseid olulisi oskusi saab juurde õppida?
4. Mida muudaksid enese juures, kui saaksid?
5. Missuguseid oskusi peaksid enda arvates arendama?
6. Millal ja kuidas saaks seda teha?

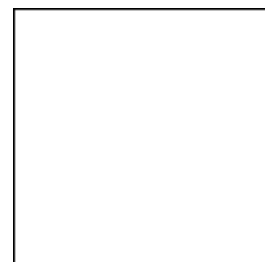
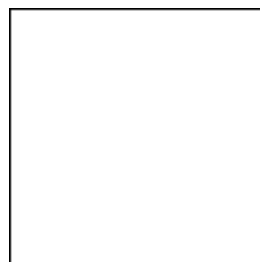
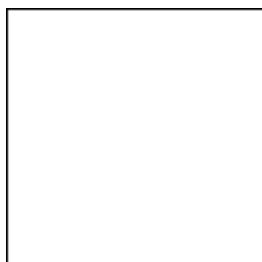
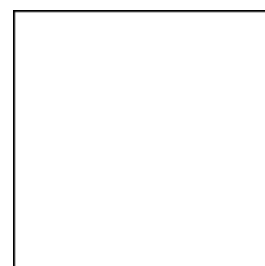
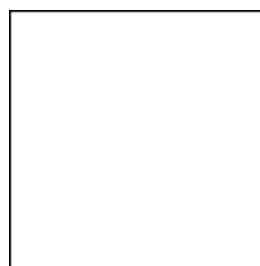
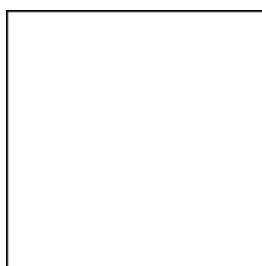
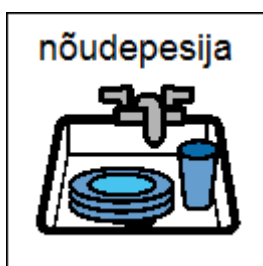
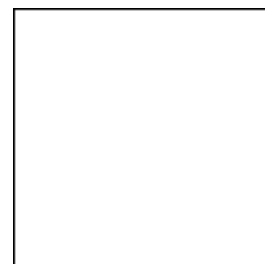
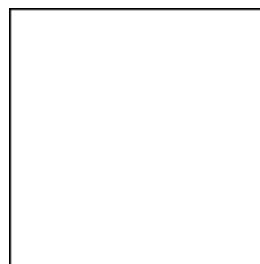
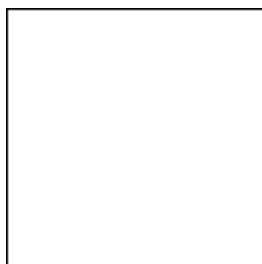
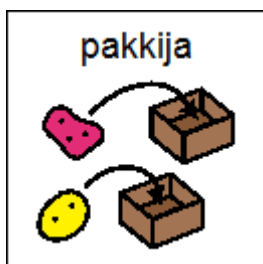
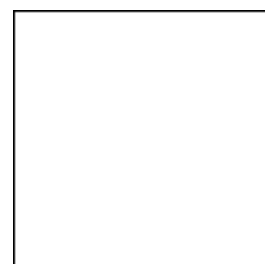
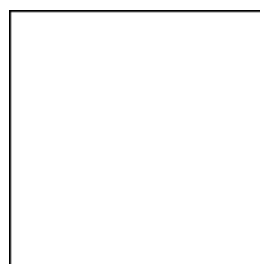
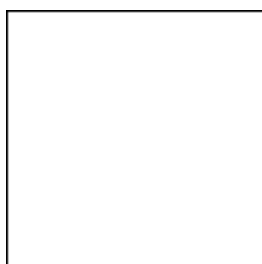
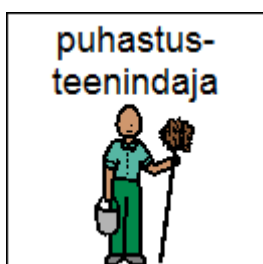
Ametid ja iseloomu-omadused

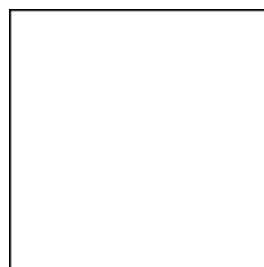
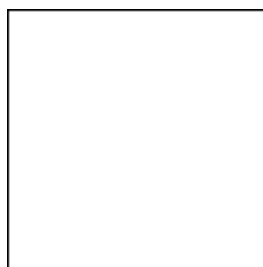
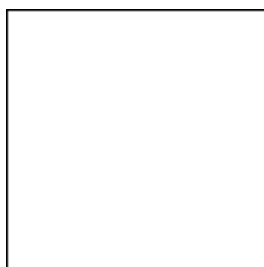
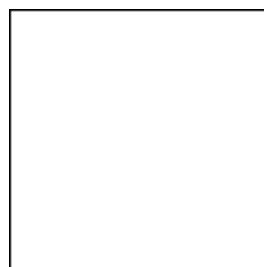
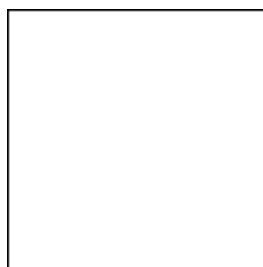
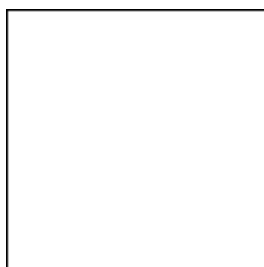
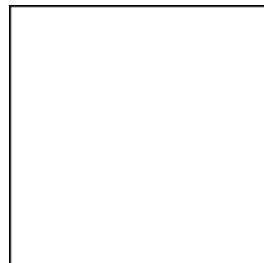
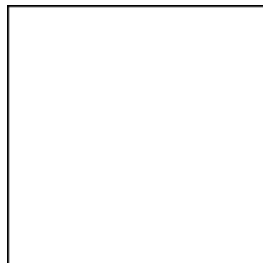
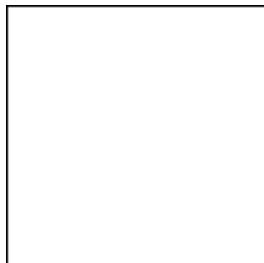
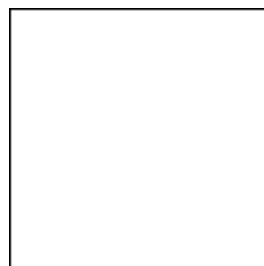
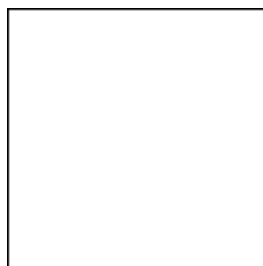
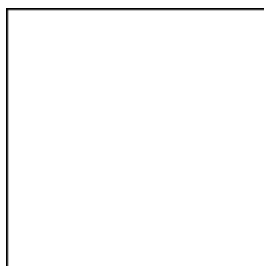
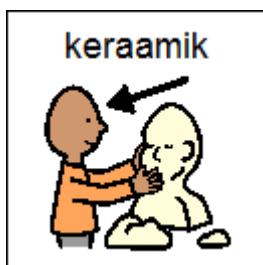
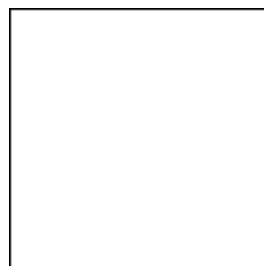
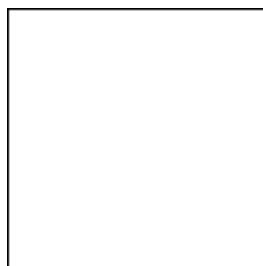
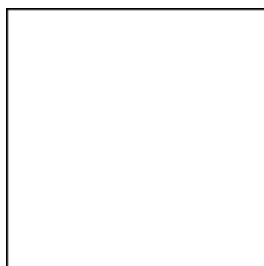
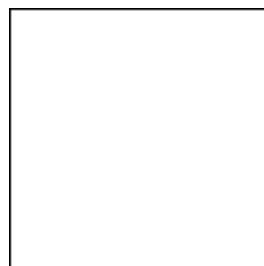
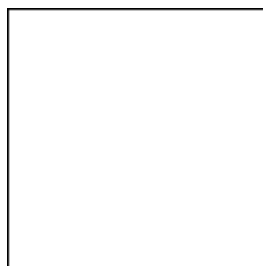
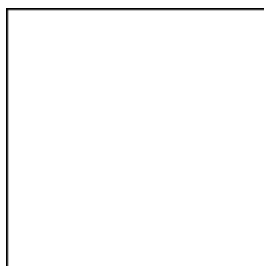
Selleks, et mingit tööd hästi teha,
peavad sul olema teatud iseloomu-omadused.

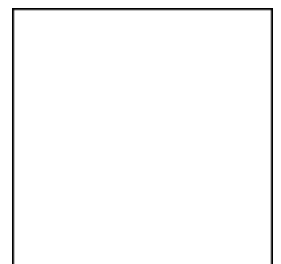
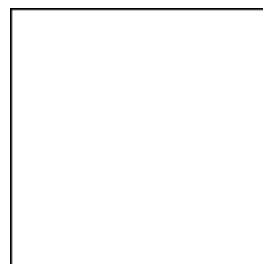
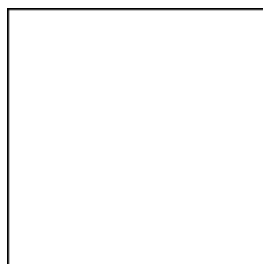
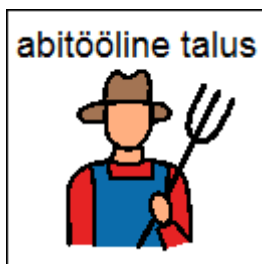
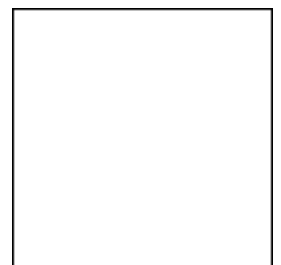
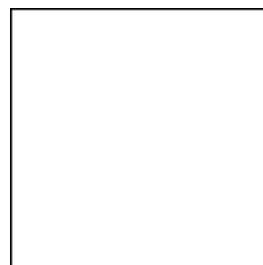
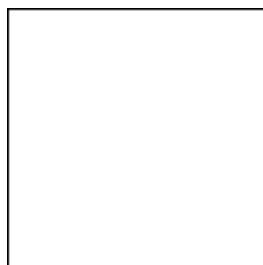
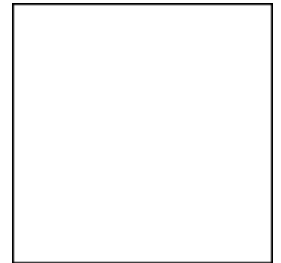
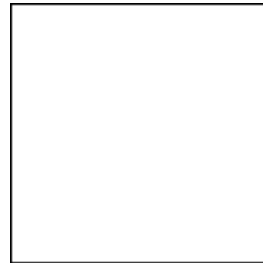
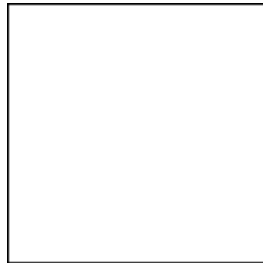
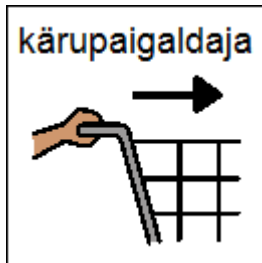
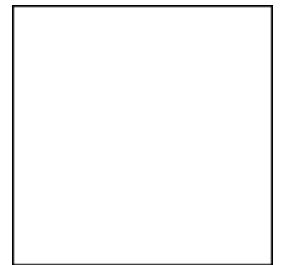
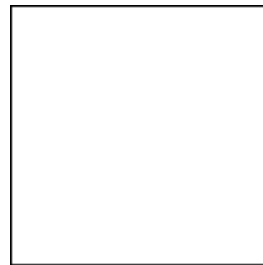
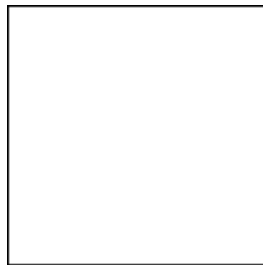

1. Vali iga ameti juurde sobivaid iseloomu-omadusi.

Kleebi sobivad pildid.

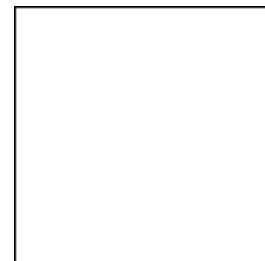
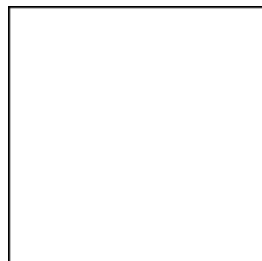

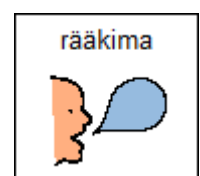
2. Milline amet sinule sobib?

Kleebi sobiv pilt.

3. Räägi õpetajaga järgmistel teemadel:

- Miks see amet võiks sulle sobida?
- Milliseid omadusi saad endas veel arendada?

Väärtused

Igal inimesel on eesmärgid.

Ta soovib neid oma elus saavutada.

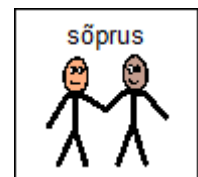
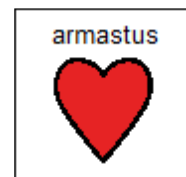
Need eesmärgid on väärtused.

Inimene peab neid oluliseks.

Väärtuseks on näiteks armastus, sõprus, töötamine, õppimine ja aitamine.

Inimene soovib neid väärtusi oma ellu.

Väärtused mõjutavad inimese käitumist.

Näide:

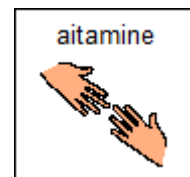
Mari väärtustab aitamist.

Ta käitub alati abivalmilt.

Mari märkab kui keegi vajab abi.

Ta aitab seda inimest hea meelega.

Mari on rõõmus, kui saab kedagi aidata.

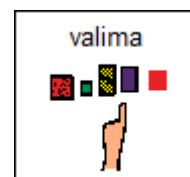
Inimene otsustab oma elus selle järgi,

millised on tema väärtused.

Kui inimesel on kahe asja vahel valida,

siis valib ta enda jaoks olulisema.

See ongi tema väärtus.

Näide:

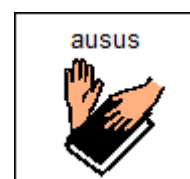
Marko lõhkus sõbra pastaka ära.

Marko peab valima,

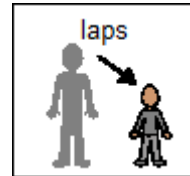
kas valetada sõbrale või rääkida tõtt.

Marko valib tõe-rääkimise.

Marko väärtustab ausust.

Inimene võtab omaks põhilised väärtused.
 Ta teeb seda juba lapse-põlves.
 Ta õpib väärtusi oma vanematelt ja sõpradelt.
 Põhilised väärtused on perekond, sõprus,
 head suhted, turvalisus,
 huvitav elu ja enese-teostus.

Inimesed õpivad väärtusi
 ka raamatu lugemise
 ja televiisori vaatamisega.
 Erinevad filmid, uudised ja saated
 mõjutavad inimese väärtusi.

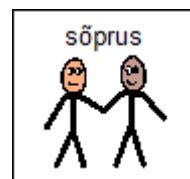

Väärtused on seotud inimese huviga.
 Inimene võtab omaks need väärtused,
 mis teda huvitavad.

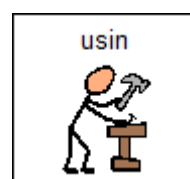

Näide:

Liinat huvitab inimestega suhtlemine
 ja nendega tuttavaks saamine.
 Ta tahab saada endale palju sõpru.
 Liina väärtustab sõprust.

Inimese väärtustest oleneb,
 kuidas ta töötab.
 Väärtus annab põhjuse töö tegemiseks.
 Töökoha ja inimese väärtused
 peavad sobima omavahel kokku.
 Siis teeb inimene usinalt oma tööd.

Näide:

Paul väärtustab õues-olemist.
Ta saab tööd lao-töölisena.
Paul peab tegema tööd
hommikust õhtuni sise-ruumides.
Õhtul on ta väsinud
ja läheb koju magama.
Paul ei saa üldse õues olla.
See muudab Pauli kurvaks.
Õnnetu Paul jääb väga haigeks.
Ta ei taha enam laos töötada.
Paul vahetab töökohta.
Ta läheb tööle aednikuks.
Nüüd saab ta terve päeva õues töötada.
See teeb Pauli õnnelikuks.

Erinevate väärtususte seletused

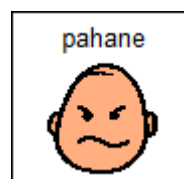
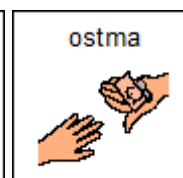
Ausus

Inimesele meeldib rääkida tõtt.
Ta tahab, et ka teised inimesed
oleksid alati ausad.
Valetamine ja petmine
teevad teda pahaseks.

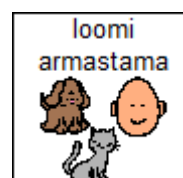
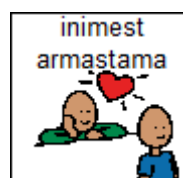
Näide:

Markus tahab osta endale telefoni.
Üks tuttav Jüri lubas talle
müüa enda telefoni.
Jüri ütles, et tema on seda telefoni
väga vähe kasutanud.
Ta lubas, et telefon töötab hästi.
Markus ostis endale selle telefoni.
Siis selgus, et telefon on katki.
Üks nupp ei tööta.
Jüri oli valetanud.
Markus sai väga pahaseks.

Armastus

Armastus on väga hea ja sügav tunne.
Inimene on hell ja hoolitsev.
Ta armastab teisi inimesi või loomi.

Inimene tahab,
et teised teda samuti armastavad.
Kui inimene tunneb armastust,
siis ta on õnnelik.

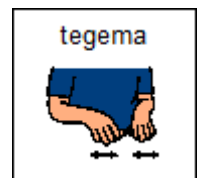
Näide:

Laura armastab kasse.
Talle meeldib nende eest hoolitseda.
Laura läheb tööle loomade varju-paika.
Ta annab kassidele süüa,
peseb ja mängib nendega.
Kassidele meeldib Laura hoolitsus.
Kassid armastavad Laurat.

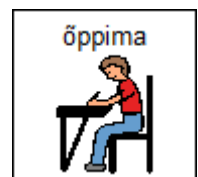
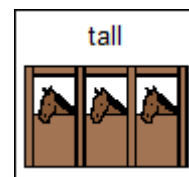
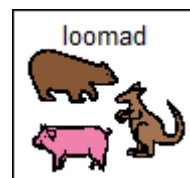
Enese-teostus

Igal inimesel on unistused ja eesmärgid.
Ta tahab neid oma elus saavutada.
Inimene teeb oma mõtted teoks.
See ongi enese-teostus.

Näide:

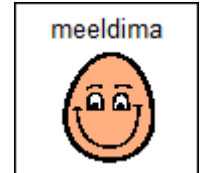
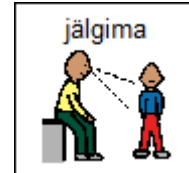
Siimule meeldivad loomad.
Ta tahab nende eest hoolitseda.
Siim unistab tallis töötamisest.
Ta läheb hobusetalli ja pakub abi.
Siim tahab aidata hobuse-talitajat.
Hobuse-talitaja õpetab Siimu.
Siim õpib hobuste eest hoolitsema.
See teeb Siimu õnnelikuks.

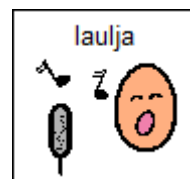
Esinemine

Inimesele meeldib teiste ees esineda.
 Talle meeldib näidata, mida ta oskab.
 Näiteks rääkida, laulda või pilli mängida.
 Ta esineb julgelt ja rõõmsalt.
 Inimene naudib,
 kui teised inimesed teda vaatavad.

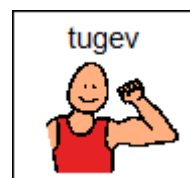
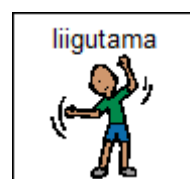
Näide:

Riho väärtustab esinemis-oskust.
 Ta oskab hästi laulda
 ja naudib teistele esinemist.
 Riho tahab teha tööd lauljana.
 Lauljana saab ta kogu aeg esineda.

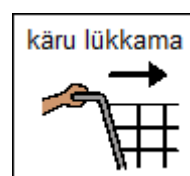
Füüsiline töö

Inimene peab töö tegemisel
 oma keha liigutama.
 Inimene liigub palju ringi.
 Ta liigutab asju ühest kohast teise.
 Inimesel peab olema palju jõudu.
 Ta peab jaksama ennast liigutada.

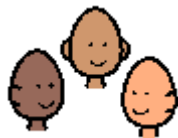
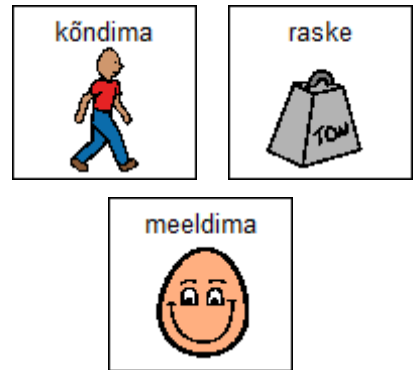

Näide:

Ants töötab poes.
 Tema ülesandeks on
 ostukärud oma kohale viia.

Ants peab päeva jooksul palju kõndima.
Ta lükkab ostukärud kokku.
Ostu-kärudest rivi on raske lükata.
Antsul on palju jõudu.
Talle meeldib füüsiline töö.

Head suhted

Inimesele meeldib teistega suhelda.
Ta tahab teiste inimestega hästi läbi saada.
Inimesed meeldivad üksteisele.
Nad on rõõmsad, kui saavad kokku.
Neile meeldib koos töötada,
õppida või vaba aega veeta.

Näide:

Triin töötab köögi-töölisena.
Köögis töötab palju inimesi.
Nad on koos terve päeva.
Nad teevad süüa
ja räägivad omavahel juttu.
Kui kõik inimesed
saavad omavahel hästi läbi,
siis on nad õnnelikud.
Õnnelik kokk teeb maitsvat sööki.
Triin väärtustab häid suhteid.

Huvitav elu

Inimene soovib, et tal on huvitav elu.

Ta tahab erinevates kohtades käia,
kohtuda paljude inimestega
ja õppida uusi asju.

Inimene teeb ainult neid asju,
mis talle meeldivad.

Näide:

Karin on kunstnik.

Talle meeldib reisida.

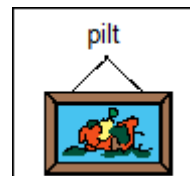
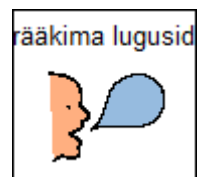
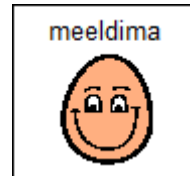
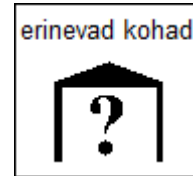
Ta näeb ilusaid uusi kohti
ja kohtub erinevate inimestega.

Inimesed räägivad huvitavaid lugusid.

Karin joonistab nende lugude järgi pilte.

Talle väga meeldib joonistada.

Karinil on huvitav elu.

Iseseisvus

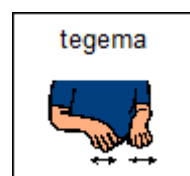
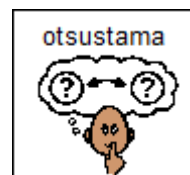
Inimesele meeldib teha kõike iseseisvalt.

Ta ei taha sõltuda teistest inimestest.

Talle meeldib ise otsustada,
mida ta soovib teha.

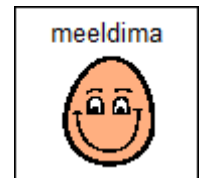
Ta ise valib, kuidas midagi teeb.

Inimene saab tööga iseseisvalt hakkama.

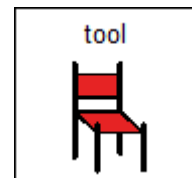
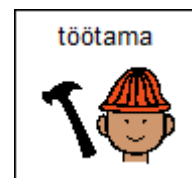
Näide:

Rita on käsitöö-meister.
Ta peab laada jaoks kaup tegema.
Rita saab ise otsustada,
mida soovib valmistada.
Ta otsustab heegeldada linikuid.
Ritale meeldib iseseisvus.
Ta väärtustab iseseisvalt töötamist.

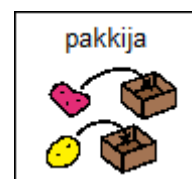
Istuv töö

Inimene saab tööd teha istudes.
Ta istub palju aega tooli peal.
Inimene teeb põhiliselt tööd kätega.
Ta peab väga vähe ringi liikuma.

Näide:

Karl töötab pakkijana.
Töö ajal Karl ei kõnni ringi.
Ta istub laua ääres.
Karl paneb helkureid pakendi sisse.
Ta teeb seda terve päeva.
Karlile meeldib istudes töötada.
Tal on jalg haige.
Ta ei saa pikalt püsti seista.
Karl väärtustab istuvat tööd.

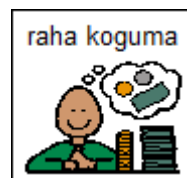
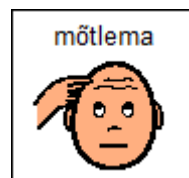
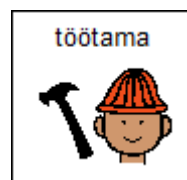

Jõukus

Inimesele meeldib, kui tal on palju raha.
Ta saab kõike osta, mida soovib.
Ta saab osta väga kalleid asju.
Tal on raha, et minna reisima.
Inimene teeb tööd, et teenida palju raha.

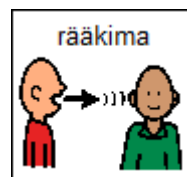
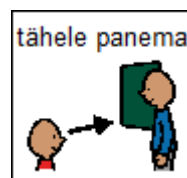
Näide:

Pillele meeldivad kullast ehted.
Kuld maksab palju raha.
Pille hakkab tööle käima.
Ta teenib nüüd palju raha.
Pille ei kuluta raha ilma asjata.
Ta mõtleb väga hoolikalt,
mida temal vaja on.
Ülejäänud raha hoiab alles.
Pille saab nüüd osta endale ehteid,
mis talle väga meeldivad.

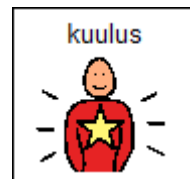
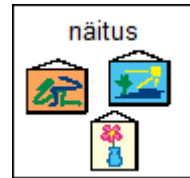
Kuulsus

Inimene on tähelepanu kesk-punktis.
Kõik teised inimesed märkavad teda.
Inimesed räägivad omavahel kuulsusest.
Nad räägivad sellest,
mida kuulus inimene teeb hästi.
Nad märkavad ka seda,
mida kuulsus teeb halvasti.

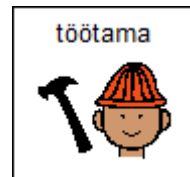
Näide:

Mari on kunstnik.
Ta maalis väga kauni pildi.
See pilt pandi näitusele üles.
Paljud inimesed käivad näitust vaatamas.
Nad räägivad kõikidele tuttavatele
Marist ja tema kaunist maalist.
Kõik inimesed teavad Marit,
kuigi pole temaga kunagi kohtunud.
Mari on kuulus inimene.

Käsitöö

Inimene teeb tööd oma kätega.
Ta valmistab kõik asjad ise.
Inimene teeb puidust, savist, riidest
või muust materjalist ilusaid asju.
Vajadusel kasutab käsitöö-riistasid.
Näiteks vardaid või saagi.

Näide:

Tiit oskab väga hästi puutööd.
Tal on väga palju ise-tehtud asju.
Ta oskab teha näiteks lõikelauda,
võinuga ja panni-labidat.
Tiit läheb tööle puu-töökotta.
Ta väärtustab käsitööd.

Loovus

Inimesele meeldib luua midagi ilusat.
Luua saab sõnade, mõtete ja kätega.
Kunstnikud, käsitöö-meistrid ja muusikud
on loovad inimesed.
Nende töö tulemusena valmib looming.
Inimesed naudivad kunstniku loomingut.

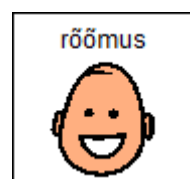
Näide:

Mart on keraamik.
Ta voolib savist kauneid kausse.
Mart on loov inimene.
Keraamikuna töötamiseks
peab inimeses olema loovust.

Näide:

Ülle on kokk.
Oma töös kasutab ta loovust.
Ühtedest ja samadest toidu-ainetest
valmistab Ülle erinevaid roogasid.
Ülle tehtud toit on väga maitsev.
See toit näeb ilus välja.
Ilus toit rõõmustab sööjat.

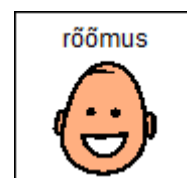
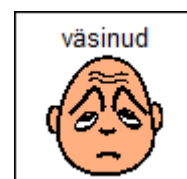
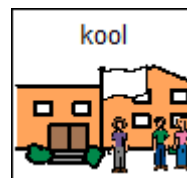
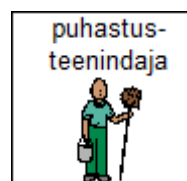

Masinaga töö

Tööd saab teha kätega või masinaga.
Mõnele inimesele meeldib töötada masinaga.
Masinaga saab töö kiiremini valmis.
Inimene ei pea oma jõudu kasutama.
Ta ei väsi nii kiiresti ära.

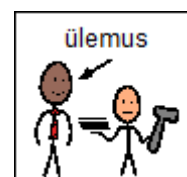
Näide:

Laura on puhastus-teenindaja.
Ta töötab suures koolimajas.
Tema ülesandeks on põranda pesemine.
Laura kasutas moppi ja veeämbrit.
Ta pidi väga palju põrandaid pesema.
Selleks kulus terve õhtu.
Laura oli õhtul väga väsinud.
Nüüd saab Laura kasutada
põranda-hooldus-masinat.
Masinaga töötamine ei väsita Laurat.
Töö saab kiiremini tehtud.
Laura väärtustab masinaga töötamist.

Paindlik töögraafik

Inimesed käivad tööl
teatud päevadel ja kella-aegadel.
Ülemus paneb töö-graafikusse kirja,
millal inimene töötab.

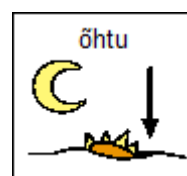
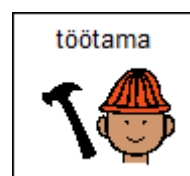
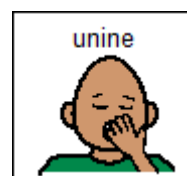
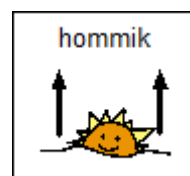
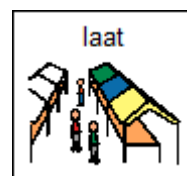

Mõne töö puhul
saab inimene ise valida,
millal ta teeb tööd.
Siis on tal paindlik töögraafik.

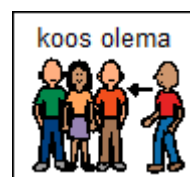
Näide:

Sirje on käsitöö-meister.
Ta õmbleb kotte oma kodus.
Ta viib need kotid laadale müügiks.
Sirje on hommikuti väga unine,
talle meeldib kaua magada.
Talle sobib paremini
töötada päeval või õhtul.
Sirje saab ise valida,
millal kotte õmbleb.
Tal on paindlik töögraafik.

Perekond

Inimese jaoks on oluline tema perekond.
Ta tahab hästi palju perega koos olla.
Siis tunneb inimene ennast hästi.
Perekond toetab ja armastab teda.

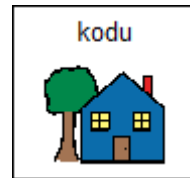

Näide:

Sille töötab hotellis toa-teenijana.
Ta käib tööl graafiku järgi.
Sille on üks või kaks päeva tööl.
Siis Sille puhkab kaks või kolm päeva.
Sillele väga meeldib selline graafik.

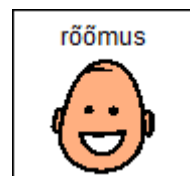
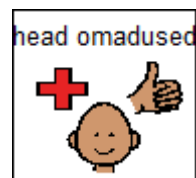

Sille saab olla palju kodus.
Ta väärtustab perega koos olemist.

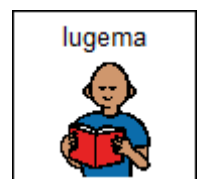
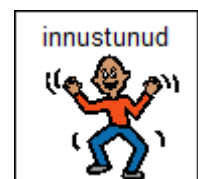
Positiivsus

Inimene arvab,
et tal läheb kogu aeg hästi.
Ta näeb teistes inimestes
vaid häid iseloomu-omadusi.
Ta räägib inimestest ainult head.
Ta leiab igas olukorras midagi positiivset.
Inimene on kogu aeg rõõmus.
Ta soovib, et kõik teised inimesed
oleksid samuti rõõmsad.

Näide:

Jüri on positiivne inimene.
Ta tahab arvutis mängida.
Arvuti läheb katki
ja ta ei saa enam mängida.
Jüri ei pahanda selle pärast.
Teda rõõmustab hoopis see,
et nüüd saab ta raamatut lugeda.

Puhtus

Inimene armastab puhtust ja korda.
Ta hoiab oma asju ja tuba korras.

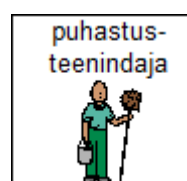
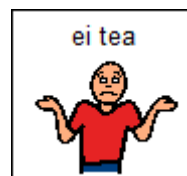

Puhtus ja kord peab olema nii toas kui õues.
Talle ei meeldi maas vedelev prügi.
Sellist inimest rõõmustab,
kui kõik inimesed hoiavad puhtust.

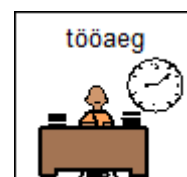
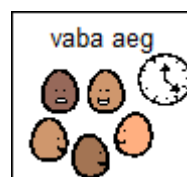
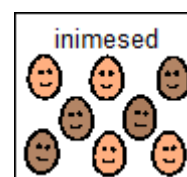
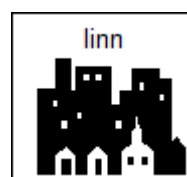
Näide:

Kati tahab minna tööle.
Ta ei tea, millist tööd tegema hakata.
Kati väärtustab puhtust.
Talle meeldib koristada.
Kutse-nõustaja soovitab
Katil minna puhastus-teenindajaks.
Ta läheb seda ametit õppima.

Reisimine

Inimesed saavad sõita
erinevatesse linnadesse ja küladesse.
Nad tutvuvad uute kohtade ja inimestega.
Inimesed reisivad nii Eestis kui välismaal.
Tavaliselt inimesed reisivad vabal ajal.
Mõned tökohad annavad võimaluse
reisida ka töö ajal.

Näide:

Priit töötab muusikuna.
Ta mängib kitarri ühes bändis.
Bänd esineb väga erinevates kohtades.
Ühel päeval esinevad nad Tartus.
Teisel päeval on nad Pärnus.

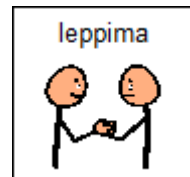

Bändi-liikmed saavad palju reisida.
Nad sõidavad koos ühest linnast teise.
Nad näevad uusi kohti
ja tutvuvad uute inimestega.
Vahel reisivad nad ka välismaale.

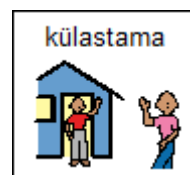
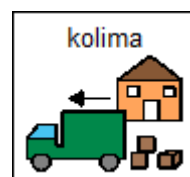
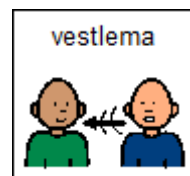
Sõprus

Inimesel on olemas sõpru, keda ta usaldab.
Neil on hea koos olla.
Sõbrad toetavad üksteist.
Nad julgevad öelda, kui midagi ei meeldi.
Sõbrad lepidavad ära pärast tülitsemist.
Inimesed on omavahel sõbrad ka siis,
kui nad ei näe üksteist pikka aega.

Näide:

Tanjal on üks väga hea sõber.
Nad saavad sageli kokku.
Nad räägivad omavahel
muredest ja rõõmudest.
Varsti kolib Tanja teise linna.
Nüüd näeb Tanja oma sõpra väga harva.
Ta igatseb oma sõpra.
Tanja kirjutab sõbrale ja sõber temale.
Mõnikord saab Tanja sõita
oma sõbrale külla.
See rõõmustab neid mõlemaid.
Tanja väärtustab sõprust.

Teiste aitamine

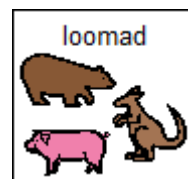
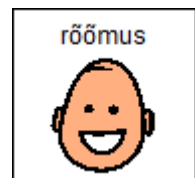
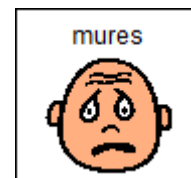
Inimesele meeldib teisi inimesi aidata.
Talle meeldib teiste eest hoolitseda.
Ta märkab, kui teisel inimesel on mure.
Ta aitab seda probleemi lahendada.
Inimesele meeldib,
kui kõik inimesed on rõõmsad ja õnnelikud.
Aidata ja hoolitseda saab
nii inimeste kui loomade eest.

Näide:

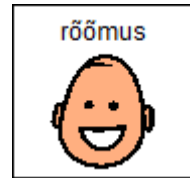
Jüri töötab maja-hoidjana suures majas.
Tema ülesandeks on
maja ümbruse koristamine.
Selles majas elab palju inimesi.
Jüri aitab neid inimesi oma tööga.
Kui talvel sajab palju lund,
siis Jüri lükkab ukse eest lume ära.
Ta teeb ka kõnnitee lumest puhtaks.
Paksu lume sees on raske käia.
Majaelanikud on õnnelikud.
Neil on kerge õues kõndida.

Näide:

Malle töötab talus.
Talus on lehmad, sead ja lambad.
Malle ülesandeks on
loomadele söögi andmine.

Loomad on väga röömsad,
kui neil on kõht täis.
Mallele meeldib loomi aidata.

Tervislik

Inimese jaoks on oluline hea tervis.
Ta väärtustab kõike,
mis on tema tervisele kasulik.
Ta peab tähtsaks värskes õhus liikumist,
tervislikku toitu ja korralikku und.

Näide:

Laura töötab köögi-töölisena.
Tema ülesandeks on koorida ja hakkida
köögivilju ja puuvilju.
Kokk teeb nendest tervislikku toitu.
Laura armastab oma tööd.
Ta väärtustab tervislikku toitu.

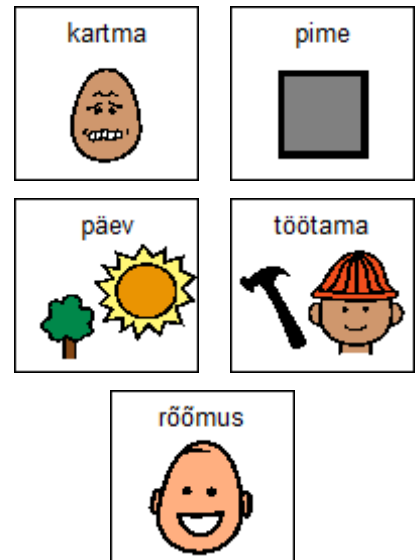
Turvalisus

Inimene tahab tunda,
et teised inimesed teda hoiavad ja kaitsevad.
Ta ei taha tunda ohtu ega hirmu.
Ta tahab olla kindel ja rahulik.
Inimene tahab tunda ennast turvaliselt.

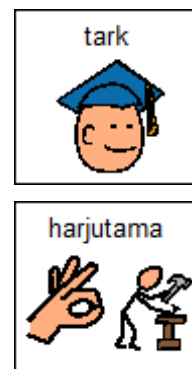
Näide:

Irma kardab pimedust.
Ta ei saa õhtuti pimedas ringi liikuda.
Irma tunneb ennast turvaliselt päeval.
Päevavalguses on ta rahulik ja kindel.
Ta liigub õues vaid siis, kui on valge.
Irma saab käia tööl päevasel ajal.
See teeb teda rõõmsaks.
Irma väärtustab turvalisust.

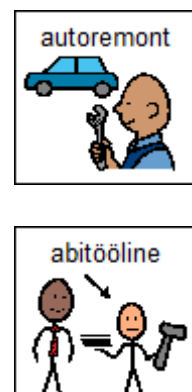
Õppimine

Inimesele meeldib targaks saada.
Ta tahab saada uusi teadmisi.
Ta tahab õppida uusi tegevusi.
Inimene peab palju harjutama,
et uus oskus selgeks saada.

Näide:

Raul läheb tööle auto-remondi töökotta.
Ta hakkab abistama auto-lukseppa.
Raulile meeldivad remonditööd.
Ta tahab õppida autosid remontima.
Raul õpib seda lukksepa abistamisega.
Raul väärtustab õppimist.

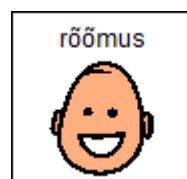
Õues töötamine

Inimesele meeldib olla palju õues.
Talle meeldib hingata värsket õhku.
See teeb tal meele rõõmsaks.
Inimene valib töö,
mida saab teha väljas.

Näide:

Minna väärtustab õues töötamist.
Ta läheb talusse tööle.
Tema ülesandeks on põllutööd.
Minna rohib ja kastab taimi.
Minnale väga meeldib see töö.
Õues olemine teeb Minna rõõmsaks.

Töölehtede juhend õpetajale (väärtused)

Eesmärgid:

- Õpilane mõistab võimetekohaselt väärtuste tähendust.
- Õpilane seostab juhendamisel väärtuseid töömaailmaga.
- Õpilane teadvustab (abiga), mis on talle tulevases töös oluline.

Vajaminevad vahendid: töölehed, välja lõigatud pildid (väärtused, ametid), liim, kirjutus- ja joonistusvahendid, vajadusel lisa AAC vahendid.

Meetodid: individuaalne töö, paaristöö, rühmatöö.

Tegevuse kirjeldus:

- Vali teemale vastav tööleht, vajadusel muuda jõukohasemaks. Prindi ja lõika välja vajalikud pildid õpetaja töölehtedelt 3 (lk 29) ja 9 (lk 84). Pildivaliku hulk sõltub õpilase võimetest ja selle teeb õpetaja.
- Selgita õpilastele erinevate väärtuste tähendust, abiks on lk 62-79 väärtuste selgitused. Alusta ühest väärtusest, too täiendavaid näiteid ning seosta tööde ja ametitega. Väärtuste paremaks mõistmiseks ja kinnistumiseks mõtle välja rollimänge (nende kohta ei ole töölehti).
- Jaota õpilastele töölehed ja selgita ülesannet. Loe ette laused ja kasuta täiendavalt sobilikke alternatiivseid suhtlusvahendeid (viibe, PCS-pilt, piktogramm vms).
- Aita õpilastel valida tema jaoks olulisi väärtusi ja seostada neid erinevate ametitega. Esita suunavaid küsimusi, too näiteid. Kõik ülesanded, mis algavad töölehtedel sõnadega "mõtle", "räägi", "võrdle", on mõeldud koos õpetajaga arutlemiseks.
- Õpilased täidavad töölehed, vajadusel abiga. Kui ei leia sobivat pilti kleepimiseks, siis võib selle ka kirjutada, ise joonistada või ajalehest välja lõigata.
- Töölehtede tulemusi võib võrrelda pinginaabri omaga või teha rühmatöö, millega leitakse, mis on rühmakaaslastega ühist-erinevat.
- Kasuta õpilase töölehega sobivaid täiendavaid aruteluteemasid.
- Täidetud töölehed võib lisada õpilase portfooliosse.

Aruteluks koos õpilastega:

1. Miks on tähtis, et töökoht vastaks inimese väärtushinnangutele?
2. Kas on olemas häid ja halbu ameteid?
3. Mis mõjutavad ametivalikut?
4. Kas elus tehtavate valikute puhul on tähtis järgida sõprade ja tuttavate nõuandeid või teha otsused endast lähtuvalt?

Pildid minu elust

Sinu elus on olnud erinevaid sündmusi.

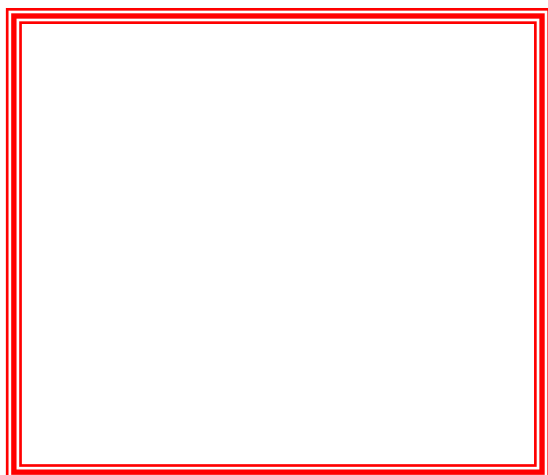
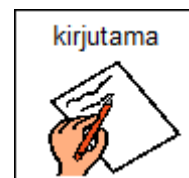
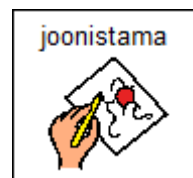
Mõned sündmused on sulle

eriliselt meelde jäänud.

Need sündmused on sinu jaoks olulised.

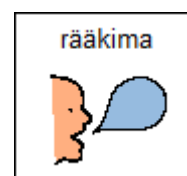
1. Joonista pildi-raamidesse olulised sündmused.

2. Kirjuta piltidele pealkirjad.

3. Räägi õpetajaga:

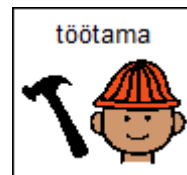
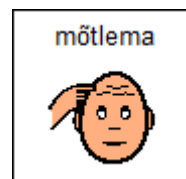
- Milline sündmus on sulle kõige tähtsam?

Mida mina elus hindan?

1. Mõtle järgmistele küsimustele:

- Kas sa soovid minna tööle?
- Mis on oluline sinu tulevases töös?

2. Tõmba rist sobivasse lahtrisse.

Väärtused	Väga tähtis	Vähem tähtis
Mul on palju ülesandeid ja tegevusi		
Ma teenin palju raha		
Ma valin ise endale tööaja		
Ma töotan ilusates ruumides		
Ma saan ise otsustada, kuidas ma tööd teen		

Ma loon ilusaid asju

Mul on huvitav töö

Ma saan teostada oma ideid

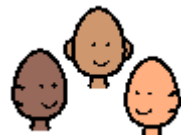
Mul on hea tervis

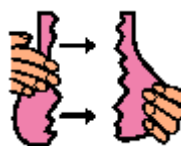
Ma saan õppida uusi asju

Minu töötulemus aitab teisi inimesi

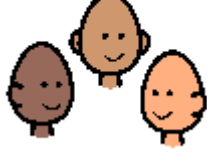
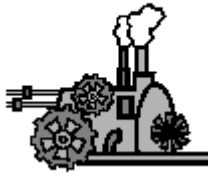

Mul on head suhted töö-kaaslastega

Ma saan midagi parandada

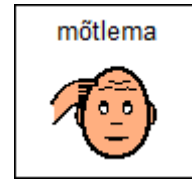
Väärtused

kuulsus 	loovus 	reisimine 	teiste aitamine
paindlik töögraafik 	õues töötamine 	perekond 	armastus
õppimine 	eneseteostus 	ausus 	head suhted
huvitav elu 	turvalisus 	tervislik 	iseseisvus
positiivsus 	füüsiline töö 	istuv töö 	jõukus
käsitöö 	masinaga töö 	esinemine 	puhtus

Mida mina väärtustan?

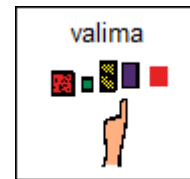
1. Mõtle järgmistele küsimustele:

- Mida mina pean elus oluliseks?
- Millised väärtused on minu jaoks tähtsad?
- Milline võiks olla minu tulevane töö?

2. Vali välja 3 väärtust, mis on sinu jaoks olulised.

Kleebi pildid töölehele,
tähtsuse järjekorras.

Kõige tähtsam

Väga tähtis

Tähtis

3. Võrdle oma tööd teiste õpilastega:

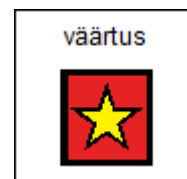
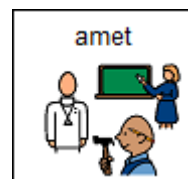
- Millised väärtused on teil ühesugused?
- Millised väärtused on teil erinevad?

Mida inimesed väärtustavad?

Vasakul pool on erinevad ametid.

Paremal pool on erinevad väärtused.

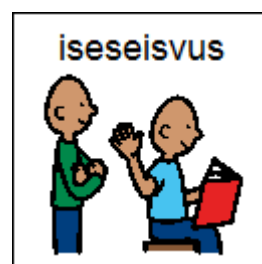
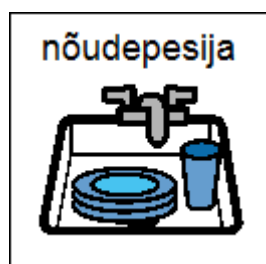
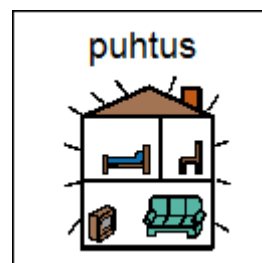
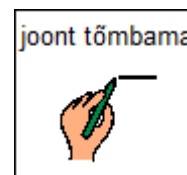
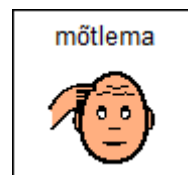

1. Vaata ameteid ja mõtle:

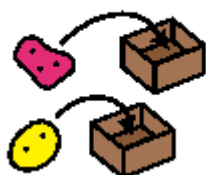
- Mida selle töö tegija väärtustab?
- Mida tema peab oma elus oluliseks?

2. Ühenda joonega amet ja sobiv väärtus

Ühele ametile võib sobida mitu väärtust.

pakkija

füüsiline töö

kärupaigaldaja

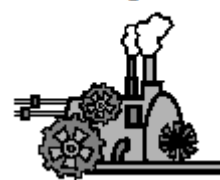
istuv töö

köögitööline

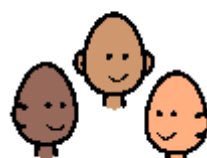
masinaga töö

käsitöömeister

head suhted

abitööline talus

loovus

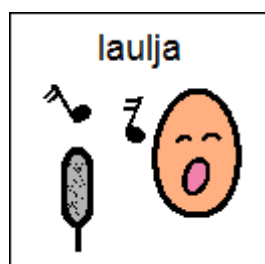
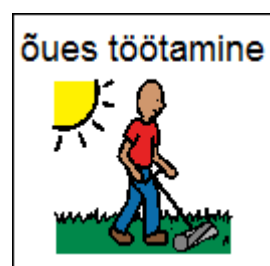
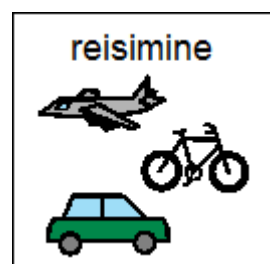
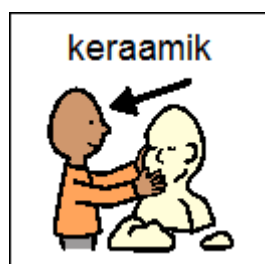
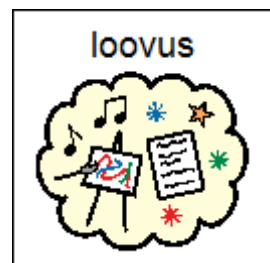
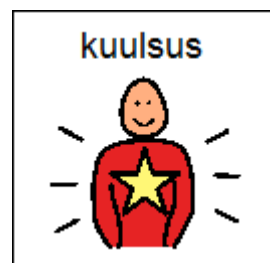

puidutöö tegija

teiste aitamine

Mida arvad ametist?

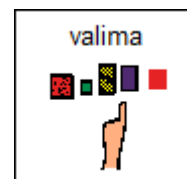
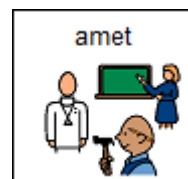
Maailmas on väga palju ameteid.

Inimesed valivad endale sobiva ameti.

Ameti valikut mõjutavad

inimese võimed ja oskused,

iseloomu-omadused ja suhtumine.

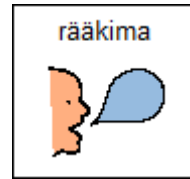

1. Kleebi erinevate ametite pildid tabelis sobivasse kasti.

 Meeldib väga	 Ma ei tea	 Ei huvita üldse

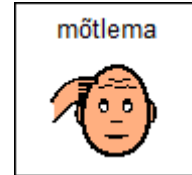
2. Räägi õpetajaga järgmistel teemadel:

- Miks sulle mõned erialad väga meeldivad?
- Miks mõned erialad ei huvita sind üldse?

3. Kellena soovid tulevikus töötada?

Võid valida 1- 3 ametit.

Kleebi sobivad pildid.

